

ПЕДАГОГІЧНИЙ КЕЙС

Клас

ЧАСТИНА 2

9

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

ЧАСТИНА 2

Конструктор уроків і тестів

Мережева версія

Електронний журнал

НОВА ШКОЛА®
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПІДРУЧНИКИ

УДК 373.5:7
ББК 63.5

Схвалено до використання в загальноосвітніх навчальних закладах за рішенням комісії дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної ради з питань освіти
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Художня культура, 9 клас: Педагогічний кейс (методичні та дидактичні матеріали до уроків). Частина 2 / Укл. О. М. Томецька, О. О. Гумінська. - Рівне: ПП «Контур плюс», 2010. - 46., 3 компакт-диски.

ISBN 978-966-2274-45-5

Педагогічний кейс створено авторським колективом:
Л. М. Масал (програма «Художня культура» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів; критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури; методичні рекомендації до викладання художньої культури в 9 класі);
О.В. Гайдавська (календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі 9 класу; методичні рекомендації до викладання художньої культури в 9 класі, комп'ютерні тести, диск №3);
О. М. Томецька (календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі 9 класу; методичні рекомендації до викладання художньої культури в 9 класі; мультимедійні засоби навчання з художньої культури, диск №2, №3);
О. О. Гумінська (мультимедійні засоби навчання з художньої культури, диск №1, №2, №3);
О. П. Левська, Л. Ф. Денисюк (мультимедійні засоби навчання з художньої культури, диск №2, №3);
С. М. Лобинська І. О. Дуїнова, Г. Ю. Гасійова (розробки лекцій, розробки уроків, диск №3);
Т. І. Крижановська, С. В. Ковальова (таблиці, схеми, диск №3)

Науковий консультант проекту Л. М. Масал

У педагогічному кейсі представлені методичні та дидактичні матеріали до уроків художньої культури в 9 класі (II семестр) програма «Художня культура» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури, календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі 9 класу, методичні рекомендації та інструментарій уроків, мультимедійні засоби навчання художньої культури.

Метою педагогічного кейсу «Художня культура, 9 клас» є допомога вчителю художньої культури у розробці та проведенні власних уроків із використанням мультимедійних технологій, проведенні тестування.

Навчально-методичне видання адресоване учителям загальноосвітніх навчальних закладів, студентам вищих навчальних закладів педагогічного профілю, а також слухачам системи післядипломної педагогічної освіти.

Охороняється Законом України

«Про авторське право і суміжні права».

Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена у будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ISBN 978-966-2274-45-5
© ПП «Контур плюс» 2010

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ПРОГРАМА «ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА», 9 КЛАС, II СЕМЕСТР	5
2. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ	6
3. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ, 9 КЛАС, II СЕМЕСТР	8
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКЛАДАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ В 9 КЛАСІ	13
5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ	22
Диск №1	32
Диск №2	34
Диск №3	36
6. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА АКТИВАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО КЕЙСУ (ДИСК №3)	38
6.1 Інсталяція диску №3	38
6.2 Активіація диску №3	39
6.3 Демонстрація диску №3	42
7. ПЕРЕЛІК ІНТЕРНЕТ-ПОСИЛАНЬ	44
8. ЛІТЕРАТУРА	45

ПЕРЕДМОВА

Педагогічний кейс з художньої культури для 9-го класу є дидактично-методичним виданням, що створено для реалізації положень навчальної програми «Художня культура» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Л. М. Масол, Н. С. Миропольська).

Мета вивчення художньої культури в загальноосвітніх навчальних закладах, як зазначено у програмі, полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку учнів, формуванні у них світоглядних орієнтацій, компетентностей у сфері художньої культури, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні у процесі опанування цінностей української та зарубіжної культури.

Курс «Художня культура» покликаний розв'язувати такі головні завдання:

- заглиблення емоційно-естетичного досвіду учнів, формування культури почуттів, пробудження особистісно-позитивного ставлення до мистецьких цінностей;
- опанування учнями художньо-практичними знаннями та навичками, формування комплексу художніх компетентностей, що забезпечують здатність керуватися набутими знаннями та вміннями у самостійній діяльності, у процесі самоосвіти;
- розуміння учнями зв'язків мистецтва з природним, соціальним і культурним середовищем життєдіяльності людини, усвідомлення власної причетності до художніх традицій свого народу з одночасним розумінням особливостей інших національних картин світу;
- виховання культури міжнаціонального спілкування через вивчення художніх традицій народів різних країн.

У 9-му класі відбувається узагальнення мистецьких знань учнів, набутих у 1-8-х класах, і втілюється ідея пропедевтики культурологічної освіти, що є базовою у старшій профільній школі.

Матеріал 9-го класу систематизований відповідно до видової, жанрової та стилізової специфіки мистецтва, що є ядром художньої культури.

Змістове наповнення тем спрямоване на формування в учнів ціннісно-сміслових, загальнокультурних, навчально-пізнавальних, комунікативних, творчо-діяльнісних, самоосвітніх та інформаційних компетентностей, яке досягається вивченням шедеврів мистецтва різних епох і народів, що передбачає оволодіння досвідом самостійної творчої діяльності, сприймання цієї діяльності як невід'ємної частини свого життя.

Метою педагогічного кейсу «Художня культура, 9 клас» є допомога вчителів художньої культури у розробці та проведенні власних уроків із використанням мультимедійних технологій, проведенні тестування, організації позаурочної творчої роботи учнів з художньої культури.

У педагогічному кейсі представлені методичні та дидактичні матеріали до уроків художньої культури в 9 класі, а саме:

• програма «Художня культура» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (Л. М. Масол, Н. С. Миропольська);

• критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури (наказ МОН України №371 від 05.05.2008);

• календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі (Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, О. М. Томешка);

• методичні рекомендації та інструментарій уроків художньої культури (Л. М. Масол, О. В. Гайдамака);

• мультимедійні засоби навчання художньої культури (аудіо, відео фрагменти мистецьких творів, слайд-шоу, світлина, репродукції, ілюстрації, практичні творчі роботи) (О. О. Гумінська, О. М. Томешка, О. П. Ілляєва, Л. Ф. Денисюк) – диск №1, №2, №3;

• авторські розробки лекцій та уроків (С. М. Лобинцева, І. О. Цуникова, Г. Ю. Голикова) – диск №3;

• таблиці, схеми (Т. І. Крижановська, С. В. Ковальова) – диск №3;

• комп'ютерні тести (О. О. Гумінська, О. В. Гайдамака) – диск №3.

Навчально-методичне видання адресоване учителям загальноосвітніх навчальних закладів, студентам вищих навчальних закладів педагогічного профілю, а також слухачам системи післядипломної педагогічної освіти.

1. ПРОГРАМА «ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА», 9 КЛАС, II СЕМЕСТР

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
19	Розділ II. Основні художньої культури	
2	Тема 1. Художня культура як духовне явище Загальне уявлення про культуру та її роль у суспільстві. Збереження національної культурної спадщини. Художня культура — народна і професійна взаємодія, духовна і світська культура. <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Порівняти зразки народної та професійної художньої культури, знайти ознаки взаємодії.	Учень: <i>визначає:</i> основні художні стилі й напрями; <i>розуміє:</i> зразки народної й професійної, світської й сакральної художньої культури (у межах програми); <i>спостерігає:</i> за особливостями розвитку художньої культури рідного краю; <i>здійснює:</i> співпрацює з мистецтвом і напрямком; <i>пояснює:</i> значення художньої культури в розвитку людства, описує поняття «діалог культури», «духовна культура», «масова культура», «полікультурний»;
2	Тема 2. Художня культура і світ людини Культура і людина в сучасному світі. Відображення емоцій і почуттів, думок і ірриї людини у цінностях художньої культури. Художня культура як засіб самопізнання і творчої самореалізації особистості. <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Порівняти засоби вираження внутрішнього світу людини у різних видах мистецтва. Вирозити власні думки і почуття у реалістичній або абстрактній композиції (вид мистецтва — за вибором).	Учень: <i>розуміє:</i> значення художньої культури в розвитку людства, описує поняття «діалог культури», «духовна культура», «масова культура», «полікультурний»;
6	Тема 3. Художні напрями та стилі Періодизація розвитку художньої культури. Поняття: «стиль епохи», «національний стиль», «індивідуальний стиль митця». Великі європейські стилі: античність, готика, Ренесанс, бароко, класицизм, романтизм, реалізм, імпресіонізм тощо. Художні напрями мистецтва XX ст.: від модернізму до постмодернізму. Особливості культур Заходу і Сходу. <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Порівняння відомих архітектурних пам'яток світу, музичних і живописних творів різних художніх напрямів. Створення графічних і живописних композицій у різних художніх стилях і техниках, зокрема в українському народному стилі (Петриківка) і «сучасному стилі» («Пташка і квітка»).	Учень: <i>визначає:</i> власні вираження, отримані під час спілкування з мистецтвом української та зарубіжної художньої культури, зразками мистецтва рідного краю; <i>розуміє:</i> власні вираження, отримані під час спілкування з мистецтвом української та зарубіжної художньої культури, зразками мистецтва рідного краю; <i>здійснює:</i> співпрацює з мистецтвом і напрямком; <i>пояснює:</i> значення художньої культури в розвитку людства, описує поняття «діалог культури», «духовна культура», «масова культура», «полікультурний»;
2	Тема 4. Художня культура і середовище Форми збереження культурної спадщини (бібліотеки, музеї, театри, галереї тощо). Провиди художньої культури (Улур, Прага, Дрезденська галерея, Ермітаж тощо). Дизайн і реклама — складові художньої культури. Роль засобів масової інформації у поширенні мистецьких цінностей. <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Промодувати мистецькі передачі радіо і телебачення, написати критичний відгук. Створити проект рекламного виробу для школи (форма, обладнання кабінету, меблі). Здійснити віртуальну подорож «Провиди музеїв світу».	Учень: <i>розуміє:</i> значення мистецтва в діалозі культур, роль ЗМІ у поширенні мистецьких цінностей, <i>аргументує:</i> оцінку судження щодо ролі художньої спадщини в житті людини та суспільства, <i>використовує:</i> спеціальну термінологію, набути знання у процесі художньо-творчої діяльності; <i>показує на карті:</i> місцезнаходження найвідоміших пам'яток української та зарубіжної художньої культури, <i>уміє:</i> толерантно вести дискусію з питань культури, знаходити джерела для художньої самоосвіти.
3	Тема 5. Художня культура рідного краю Пам'ятки культури і мистецтва рідного краю. Культурно-мистецькі заклади (театри, музеї, концертні зали тощо). Пам'ятки міста краю, пов'язані з життям і творчістю відомих митців. Регіональні центри народних промислів і ремесел. Етнорегіональний фольклор (музичний, танцювальний). <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Виконання композиції «Вулиця, якою я йду до школи» або створення зразка декоративно-ужиткового мистецтва з урахуванням регіональних традицій української культури. Записати зразки музичного фольклору, поширені у регіоні. Скласти карту туристичного маршруту «Пам'ятки художньої культури рідного краю» (колективна робота).	Учень: <i>розуміє:</i> значення мистецтва в діалозі культур, роль ЗМІ у поширенні мистецьких цінностей, <i>аргументує:</i> оцінку судження щодо ролі художньої спадщини в житті людини та суспільства, <i>використовує:</i> спеціальну термінологію, набути знання у процесі художньо-творчої діяльності; <i>показує на карті:</i> місцезнаходження найвідоміших пам'яток української та зарубіжної художньої культури, <i>уміє:</i> толерантно вести дискусію з питань культури, знаходити джерела для художньої самоосвіти.
2	Тема 6. Полікультурний образ світу Поняття «художня картина світу», «художній образ світу». Полікультурність суспільства сучасної доби. <i>Орієнтовні практичні завдання:</i> Порівняти особливості музично-танцювального фольклору і національних костюмів різних народів світу, зокрема тих, що проживають в Україні (українська, польська, угорська, кримських татар тощо).	Учень: <i>розуміє:</i> значення мистецтва в діалозі культур, роль ЗМІ у поширенні мистецьких цінностей, <i>аргументує:</i> оцінку судження щодо ролі художньої спадщини в житті людини та суспільства, <i>використовує:</i> спеціальну термінологію, набути знання у процесі художньо-творчої діяльності; <i>показує на карті:</i> місцезнаходження найвідоміших пам'яток української та зарубіжної художньої культури, <i>уміє:</i> толерантно вести дискусію з питань культури, знаходити джерела для художньої самоосвіти.
2	Узагальнення	

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Особливістю системи оцінювання досягнень учнів з дисципліни художньо-естетичного циклу є її багатofункціональність, що зумовлена багатокomпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на шлєдне формування художньо-естетичної культури учнів, і передбачає:

- формування в учнів емоційно-естетичного ставлення до дійсності, світоглядних орієнтацій, особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, вітчизняної та зарубіжної художньої культури;
- розвиток емоційно-почуттєвої сфери, оригінального асоціативно-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості;
- формування знань та уявлень про мистецтво, розуміння специфіки художньо-образної мови різних видів мистецтва, здібності до сприймання та інтерпретації художніх творів;
- розширення естетичного досвіду, вмінь і навичок у сфері мистецької діяльності, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні.

Об'єктами перевірки та оцінювання у процесі вивчення мистецьких дисциплін учнями мають стати:

- здатність учнів сприймати, розуміти і відтворювати твори мистецтва, інтерпретувати їх художньо-образний зміст (висловлювати власне естетичне ставлення);
- вміння і навички з практичної художньої діяльності (відтворення за зразком), досвід самостійної та творчої діяльності (застосування набутих знань і вмінь у змінених, зокрема, проблемно-пошукових ситуаціях);
- обізнаність у сфері мистецтва – елементарні знання та уявлення про мистецтво, його основні види і жанри, розуміння художньо-естетичних понять та усвідомлене користування відповідною термінологією, уявлення про творчість відомих вітчизняних і зарубіжних митців (мистецтвознавча пропедевтика);
- загальна естетична компетентність, художньо-образне мислення учнів як інтегрований результат навчання, виховання й розвитку.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури
I. Початковий	1	Учень (учениця) сприймає та відтворює тематичний матеріал з художньої культури на частковому рівні, односторонньо його характеризує, демонструє недостатньо сформоване художнє мислення, елементарні навички та уміння у художньо-практичній діяльності
	2	Учень (учениця) володіє незначною частинною тематичного матеріалу з художньої культури, демонструє недостатньо сформований рівень сприймання мистецьких творів, виявляє певні творчі вміння інтерпретувати культурно-мистецькі явища, володіє незначною частинною спеціальною термінологією, словниковий запас в основному дозволяє висловити думку на елементарному рівні
	3	Учень (учениця) здатний сприймати та інтерпретувати окремі художньо-культурні явища, знає незначну частину тематичного матеріалу, послуговуючись обмеженим термінологічним та словниковим запасом
II. Середній	4	Учень (учениця) здатний сприймати та інтерпретувати культурно-мистецькі явища на репродуктивному рівні, не завжди розуміє художньо-образної сфери мистецьких творів, застосування знань та термінологічного запасу на практиці задовільне
	5	Учень (учениця) володіє знаннями та вміннями, які дають змогу інтерпретувати окремі культурно-мистецькі явища, недостатньо вміє сприймати, інтерпретувати мистецькі твори, які вимагають абстрактного мислення, виявляє недостатні знання спеціальної термінології, словниковий запас небагатий
	6	Учень (учениця) може сприймати та інтерпретувати значну частину тематичного матеріалу з художньої культури, але має недостатньо сформоване художнє мислення, не завжди послідовно та логічно характеризує окремі мистецькі твори, потребує уточнень і додаткових запитань; учень (учениця) виявляє знання і розуміння основних тематичних положень, але не завжди вміє самостійно зробити аналіз культурно-мистецьких явищ, порівняння та висновки

III. Достатній	7	Учень (учениця) здатний сприймати та інтерпретувати художньо-культурні явища, не завжди робить переконливі висновки, не завжди послідовно виславляє свої думки, допускає термінологічні помилки, володіє основним програмно-тематичним матеріалом, але знання недостатньо стійкі; спостерігаються помилки позитивні зміни у художній діяльності учня
	8	Учень (учениця) вміє сприймати і відтворювати окремі художньо-культурні явища, досить повно характеризує художньо-образний зміст мистецьких творів, але демонструє стандартне мислення. Йому (їй) бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень, не завжди вміє послідовно своєрідність художніх образів та життєвих явищ, учень (учениця) не завжди володіє спеціальною термінологією під час інтерпретації культурно-мистецьких явищ
	9	Учень (учениця) виявляє достатнє засвоєння тематичного матеріалу з художньої культури, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної термінології, що потребують зауваження чи коригування, трапляються поодинокі недоліки в інтерпретації мистецьких творів і можливому оформленні власних роздумів щодо культурно-мистецьких явищ, не завжди самостійно може систематизувати та узагальнювати тематичний матеріал
IV. Високий	10	Учень (учениця) має міцні інтегровані знання, виявляючи їх усвідомлення, але, аналізуючи художньо-культурні явища, допускає неточність формулювань та використання спеціальної термінології, не завжди обґрунтовано може довести власну думку щодо мистецьких творів, самостійно інтерпретувати їх зміст, виявити неточності може виправити самостійно
	11	Учень (учениця) володіє тематичним матеріалом з художньої культури у межах програми, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових інтегрованих художньо-творчих завданнях, виявляє знання спеціальної термінології, їх усвідомлення та мінливість, уміння систематизувати, узагальнювати, інтерпретувати культурно-мистецькі явища у їх взаємозв'язках, асоціювати їх з життєвими явищами
	12	Учень (учениця) має ґрунтовні, усвідомлені знання з художньої культури, здатний систематизувати, узагальнювати, сприймати та інтерпретувати інтегровані художньо-культурні явища на основі взаємодії різних видів мистецтва, широко застосовувати асоціації та зв'язки між художніми творами та життєвими явищами; учень (учениця) свідомо використовує спеціальну термінологію у роздумах, висновках та узагальненнях щодо художніх образів, пропонує нетривіальні, цікаві варіанти інтерпретації художньо-культурних явищ, рівень художньо-творчого мислення, самотоїзнання і світовідчуття високий, самостійно використовує набуті знання, вміння та здібності в художній діяльності

3. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ. 9 КЛАС. II СЕМЕСТР

№ уроку	дата	Орієнтовні теми уроків	Мета	Завдання	Рекомендована творча робота
РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ					
Тема 1. Художня культура як духовне явище					
17.		«Художня культура як духовне явище», «Який сенс в мистецтві?», «Що важливіше - матеріальні чи духовні цінності?»	Дати уявлення про особливості духовної культури, роль мистецтва у її розвитку	Сприяти усвідомленню змісту понять художня (міфологічна, наукова) картина світу (залежно від типу пізнання), духовні та матеріальні цінності, визначити особливості художньої культури, роль мистецтва у її формуванні та розвитку; викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва; формувати вміння висловлювати свої враження і аргументувати власну позицію щодо мистецтва; розвивати вміння учнів щодо освітньо-пошукової діяльності у царині мистецтва	Добірка музичних творів - зразків масової, елітарної, регіональної культури
18.		«Художня культура - народна і професійна, духовна і світська», «Народний артист/художник - виходець з народу чи великий майстер?»	Дати уявлення про особливості художньої культури, її складові	Сприяти усвідомленню змісту понять народна та професійна культура, проаналізувати можливості їх взаємодії та результати такої взаємодії; формувати в учнів вміння висловлювати свої враження і аргументувати власну позицію щодо явищ в художній культурі	Замальовки власної картини «Козак Мамай», або «Зимові квіти» (петриківський розпис)
Тема 2. Художня культура і світ людини					
19.		«Художня культура і світ людини», «Духовний світ людини: з чого він складається?», «Як мистецтво сприяє досконалості людини?»	Дати уявлення про взаємодію художньої культури і світу людини	Сформувати уявлення про вплив мистецьких творів на емоційну сферу людини (уявлення про катарсис), дати можливість зрозуміти, що мистецтво може відігравати важливу роль у формуванні духовності людини (емоцій і почуттів, моральних якостей, естетичної свідомості); сформувати в учнів вміння висловлювати свої враження і аргументувати власну позицію щодо явищ в художній культурі	Створення абстрактної або реалістичної композиції «Мій духовний світ» (техніка за вибором учня)
20.		«Світ людини через призму мистецьких творів», «Історія людства в портретах», «Про що повідав автопортрет?»	Розкрити можливості творів мистецтва щодо відображення світу людини	Дослідити способи відображення світу людини в художніх творах (характерів, емоцій, ситуацій, подій, часу тощо); спонукати до розуміння здатності мистецтва спонукати до роздумів, вчинків, спонукати до міркувань щодо усвідомлення поняття «культура людини»; формувати в учнів вміння висловлювати свої художні враження і аргументувати власну позицію	Практична творча робота «Портрет української дівчини» (малюнок гуашшю)

				аргументувати власну позицію	
Тема 3. Художні напрями та стилі					
21.		«Художні напрями та стилі», «Світгляд суспільства крізь призму мистецтва», «Архітектурні образи Античності та середньовічної Європи (готичний і романський стилі)», «Яким є ідеал? (на прикладах мистецтва Античності і Середньовіччя)»	Сприяти усвідомленню учнями змісту поняття «стиль» як базового для мистецтва, ознайомлення з художньою культурою епохи Античності та Середньовіччя	Розкрити зміст понять стиль, стиль митця, національний стиль, стиль епохи, визначити види мистецтва, в яких найяскравіше проявилися риси стилю античності, на античних зразках показати устремління мистецтва до втілення високих естетичних ідеалів - досконалості людини й гармонії світу; розширити уявлення учнів про художню культуру Середньовіччя, визначити її характерні риси; ознаки архітектури романського і готичного стилю; розвивати в учнів художнє мислення, вміння порівнювати, узагальнювати, висловлювати свої враження, формувати предметні компетентності	Створення ескізів найхарактерніших деталей античного, романського та готичного храмів, або практична робота «Старий замок удень і вночі» (малюнок хроматичними та ахроматичними кольорами)
22.		«Художні напрями та стилі: Ренесанс, бароко», «Гімн людині в мистецтві Ренесансу. Минливість Веселіття в образах бароко»	Дати уявлення про художню культуру епохи Відродження, стиль Ренесанс, особливості художньої культури епохи Бароко	Розкрити характерні риси мистецтва епохи Відродження, Бароко, визначити, в яких видах мистецтва вони найяскравіше проявилися, показати як зміни у світогляді суспільства впливають на зміст і характер мистецьких творів, вчитись порівнювати особливості стилю у творах певного жанру (наприклад, скульптурний і живописний портрет); визначити, як проявилися поняття «стиль епохи і стиль митця» у творчості видатних художників Ренесансу; викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва, потребу у висловлюванні своїх вражень, формувати художньо-естетичні компетентності	Завдання (за вибором): виконання колажу з елементів, характерних для мистецтва бароко, створення схеми видів і жанрів мистецтва, які виникли і поширилися в художній культурі Ренесансу і Бароко
23.		«Художні напрями та стилі: класицизм і романтизм», «Раціо та емоції: що важливіше в мистецтві - розум чи почуття?»	Узагальнити знання про стиль класицизму і романтизму	Виявити ознаки художнього світогляду класицизму і романтизму; визначити, в яких видах мистецтва найяскравіше проявилися характерні риси обох стилів; розкрити зміст поняття «стиль епохи» на прикладі зразків класицизму в мистецтві й поняття «національний стиль» на прикладі творчості митців-романтиків; формувати в учнів вміння порівнювати художні явища, висловлювати свої враження і аргументувати судження; розвивати художньо-естетичні компетентності	Створення замальовок характерних деталей архітектурної споруди у стилі класицизм

24.	«Реалізм та імпресіонізм: від зображення до враження»	Узагальнити знання про мистецтво реалізму та імпресіонізму	Розкрити характерні риси реалізму та імпресіонізму; визначити, в яких видах мистецтва найяскравіше проявилися ці стилі; спонукати учнів до міркувань щодо змін стилів у мистецтві, на прикладах творів, що належать до одного жанру, але до різних стилів (наприклад, пейзаж у живопису або прелюдія в музиці) вчити визначати й порівнювати стильові особливості твору мистецтва; виховувати спостережливість щодо мистецьких явищ, формувати уміння висловлювати свої враження, емоційне ставлення, розвивати художньо-естетичні компетентності, зокрема художньо-пізнавальні	Практична творча робота в групах на тему «Марина», або «Море від зорі до полудня» (за мотивами музики К. Дебюсі)
25.	«Художні напрями ХХ ст.», «Мистецький авангард – прекрасно це чи ні?» «Мистецтво буремної сучасної епохи»	Узагальнити знання про особливості розвитку художньої культури ХХ ст.	Визначити чинники, що зумовили появу різноманітних мистецьких течій і напрямів у ХХ ст.; з'ясувати характерні риси провідних мистецьких стилів і напрямів ХХ ст. (абстракціонізм, експресіонізм, кубізм тощо); спонукати до власних міркувань, критичного мислення, обґрунтування свого ціннісного ставлення до явищ художньої культури сучасності, розвиток художньо-естетичних компетентностей	Створення модерністської стилізованої композиції. «За мотивами О. Архипенка», «А ля П. Пікассо», «Імпровізації в стилі В. Кандинського», «Наслідуючи В. Вазарелі»
26.	«Захід і Схід у світовій культурній традиції», «Захід і Схід: мистецький діалог»	Розкрити відмінності між культурами Заходу та Сходу	Ознайомити з особливостями мистецтва країн Сходу; проаналізувати й порівняти художні твори Сходу з художніми явищами західної культури; виховувати толерантне відношення до мистецтва різних народів світу, культурних регіонів; спонукати до дослідно-пошукової діяльності в царині художньої культури, розвивати самоосвітні компетентності	Практична творча робота (в групах за вибором учнів): композиції в різних стилях західного і східного мистецтва: «Птахи і квіти» (китайський живопис), «Райський птах» (арабська мініатюра), «Птах на каліні» (петриківський розпис), «Японський журавлик» (орігамі)
27.	Урок узагальнення	узагальнити уявлення учнів про мистецькі стилі; систематизувати особливості різних стилів на прикладах творів мистецтва	визначити рівень знань учнів з теми (тест-контроль за основними інформаційними домікантами); на прикладі творів мистецтва визначити основні риси – характеристики мистецьких стилів; зазначити види мистецтва, у яких найкраще виявився певний мистецький стиль (напрямок), проаналізувати учнівські проекти (якщо це завдання пропонувалося на початку вивчення теми); виявити питання, які зацікавили учнів під час вивчення теми, дискусія (роздуми) щодо них	

Тема 4. Художня культура і середовище				
28.	«Художня культура і середовище». «Збережемо культурну спадщину для нащадків», «Форми збереження культурної спадщини. Провідні художні музеї світу»	Дати уявлення про середовище існування художньої культури, різні форми збереження культурної спадщини	Усвідомити поняття «культурна спадщина», «пам'ятка культури»; дати уявлення про роль бібліотек, музеїв, картинних галерей у збереженні художніх цінностей; ознайомити з найвідомішими музеями України та світу; виховувати естетичну культуру; розвивати загальнокультурні й художньо-пізнавальні компетентності	Здійснити віртуальну подорож (Провідні музеї світу) (в групах за вибором учнів)
29.	«Реклама і дизайн у сучасній культурі», «Засоби масової інформації у поширенні мистецьких цінностей»	Дати уявлення про роль і місце реклами та дизайну в художній культурі сучасності	Ознайомити з поняттями «дизайн», «реклама», їх видами, формувати уявлення про роль і місце цих видів художньо-творчої діяльності людини в сучасній культурі; стимулювати ціннісне критичне ставлення до продуктів дизайну та реклами щодо їх художньо-естетичних властивостей, формувати інтерес до естетизації культурного середовища, розвивати культуротворчі компетентності	Написати критичний відгук на мистецькі телепередачі; або створити проєкт реклами промислового виробу для школи (форма, обладнання кабінету, меблі)
Тема 5. Художня культура рідного краю				
30.	«Художня культура рідного краю», «Культурно-мистецькі заклади рідного краю» «Пам'ятки культури і мистецтва рідного краю»	Узагальнення знань про художню культуру краю: театри, музеї, концертні зали тощо	Дати уявлення про культурно-мистецькі заклади рідного краю (театри, музеї, концертні зали тощо); ознайомлення із джерелами художнього краєзнавства: археологічними, етнографічними (фольклор, предмети вжитку, одяг, обряди та звичаї), літературні (рукописні й друковані), документальні (фото, кіно-матеріали), мистецькі (зразки архітектури, скульптури, живопису, графіки, музики, танцю)	Скласти карту туристичного маршруту «Пам'ятки художньої культури рідного краю» (колективна робота).
31.	«Таланти, народжені рідною землею», «Регіональні центри народних промислів і ремесел», «Етнорегіональний фольклор»	Узагальнення знань про художню культуру краю: народні промисли і ремесла, етнографічний фольклор	Дати уявлення про зміст понять «художнє краєзнавство», «етнокультура»; ознайомити з найвідомішими пам'ятками художньої культури рідного краю; залучити до вивчення, збереження і поширення мистецьких цінностей краю, розвиток етнокультурних і загальнокультурних компетентностей	Дослідити та записати звичаї та традиції краю, зразки музичного фольклору та декоративно-ужиткового мистецтва, поширені у регіоні, з метою створення каталогу «Народні ремесла рідного краю»

«Подорож пам'ятини мисливця річкою краю», «Пам'ятки міста краю», «Пам'ятки творчості відомих митців»	Узагальнення знань про виставки, презентації художньої культури краю	Дати увлення про пам'ятки міста краю, пов'язані з життям і творчістю відомих митців	Практична робота «Український косяк» (самальовий елементів народного оздобу краю), «Бо «Український танок»
32.	«Полікультурний образ світу», «Полікультурність суспільства», «Діалог культур», «Діалог культур»	Розкрити значення поняття «полікультурність» у розвитку мистецтва суспільства	Практична творча робота «Місто третього тисячоліття» (коляж)
33.	«Полікультурність України (художня культура народу, що проявляється у нашій державі)», «Мистецтво – спадщина без переказів і кордонів», «Толерантність – цінність людського полікультурного суспільства»	Розкрити значення толерантності як принципу відносин між людьми у суспільному полікультурному світі	Коллективна творча робота маєт «Діалог» на сцені Дніпра в Києві, або «Дерево життя»
34.	«Полікультурний образ світу», «Полікультурність суспільства», «Діалог культур», «Діалог культур»	Розкрити значення толерантності як принципу відносин між людьми у суспільному полікультурному світі	Практична творча робота «Місто третього тисячоліття» (коляж)
35.	Узагальнення теми розгляду	Визначення ринка засвоєння і розуміння інформаційного об'єкту за темою розгляду (тест-контроль за основними інформаційними домінантами).	Коллективна творча робота маєт «Діалог» на сцені Дніпра в Києві, або «Дерево життя»

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКЛАДАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ В 9 КЛАСІ

Особливостями методики викладання художньої культури в 9 класі та організації навчально-виховного процесу є такі позиції:

1. Розуміння мистецтва — це творчий процес співпереживання та інтерпретації, що носить активно-діалогічний характер. Саме «діалог культури» дає змогу особистості не тільки прилучитися до втівлених і загальнолюдських цінностей, а й самовизначитися у світі культури, включитися в її творення, удосконалюючи насамперед власний духовний світ.
2. На уроці має панувати атмосфера співтовариства, гармонії й доброзичливості, яка сприяє б передачі аурі творів мистецтва та викрешує б іскру емоційно-позитивної енергії, яку можна отримати тільки в мистецтві.
3. Педагог має бути комунікативно виразним, аби учні не тільки розуміли, а й позитивно сприймали як мовлення учителя, так і паралінгвістичний контекст мови (доречність жестів, міміки, зовнішній вигляд тощо) та елементарно володіли цим мистецтвом самі.
4. Уроки «Художньої культури» мають розвивати в учнів почуття успіху від власних досягнень у царині мистецької культури, впевненості в спроможності самостійно розв'язувати художні завдання.

Суттєвою особливістю викладання цього курсу є *варіативність* трактування змісту програми: на уроках художньої культури доцільно застосовувати різноманітні педагогічні підходи і технології, методичні прийоми, інформаційні матеріали. Кожна тема програми може інтерпретуватися вчителем по-різному. Головне — розкрити основні положення програми щодо виводу, жанрової та стилістичної специфіки мистецтва, що є ядром художньої культури (домінанти змістового наповнення навчального матеріалу додаються).

Звертаємо увагу на те, що досить значна за обсягом інформації, запропонована у поурочних розробках (а також у підручниках з художньої культури для 9-го класу), має оглядовий характер і в жодному разі не повинна стати матеріалом для запам'ятовування і відтворення учнями! Частина представленої навчальної інформації створює широкий панорамний контекст для кращого розуміння смислових доміант тієї чи іншої теми курсу.

Спробуємо коротко пояснити сутність такого *культурологічного* підходу. Наприклад, для характеристики античності як феномену культури, скажімо в царині скульптури можна обрати будь-який шедевр — знамениту Венеру Мілоську чи не менш популярну Ніку, або взагалі скульптурну групу Лаокоон, але головне — на обраному прикладі показати неперевершену майстерність давніх греків у втівленні в камені ідеалу досконалої людини. Аналогічно для усвідомлення поняття класицизму в музиці не має значення, скільки сонат і симфоній Гайдна, Моцарта, Бетховена називає учень і які саме музичні твори, адже таке розуміння допоможе не лише «побачити» а й «інтуїтивно влучити» риси цього стилю в інших видах мистецтва, насамперед в архітектурі: композиційна шлісність, гармонічна рівноваженість, завершеність. (Чи не ті ж властивості культивувє досконала форма сонати-симфонічного циклу, яка, попри всі романтичні варіації та модерністські експерименти, дожила до нашого часу?) А розкрити властивості класичної симфонії можна і на одному прикладі, навіть якщо прослухати її протиприродно в тиші, що вивчає вже у попередні роки, тільки, безсередно, бажано охолопити всі частини циклу.

Чимало матеріалу методичних розробок (підручника) розраховано не на запам'ятовування інформації, а на висвітлення загальнокультурного контексту існування художніх явищ і феноменів (соціально-історичний контекст, зв'язок з іншими складовими культури, зокрема з релігійними уявленнями, які в різні епохи тією чи іншою мірою впливали на розвиток мистецтва).

На уроках художньої культури пропонуємо для виконання учнями використати наступні види завдань.

- **Завдання для виявлення емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва**, які сприяють збагаченню емоційно-естетичного досвіду учня, формуванню культури почуттів. Наприклад: «Охарактеризуйте прослушаний на уроці музичний твір, висловіть особистісне ставлення - почуття, думки, враження»; «Напишіть міні-твір на тему «Чому мені імпульс саме цей вид мистецтва» тощо.
- **Завдання на виявлення рівня опанування учнями знань, розуміння інформаційного матеріалу курсу.** Наприклад: «Назвіть...», «Визначте поняття...». На виконання цього типу завдань не варто витрачати багато часу, треба привчати учнів до лаконічних чітких висловлювань і

формувань, а також до користування не лише підручником, а й словниками й довідниками. Окрім сутю репродуктивних пропонуємо застосовувати і частково-пошукові завдання цієї групи, які формуються з підказками або словами-опорами. Наприклад: «Прочитайте храм Парфенон в Афінах за опорою на ключові слова: «величчя», «простір», «масштаб», «композиція», «пропорції», «симетрія», «колонни», «ригми». Вони допоможуть учням розширити художній тезаурус, збагатити культуру мовлення загалом.

• **Завдання-роздуми**, спрямовані на формування самостійного мислення учнів, формування у них комунікативних компетентностей. Наприклад: «Поміркуйте і створіть асоціативний ланцюг із слів-характеристик до поняття «...», «За допомогою запропонованих ілюстрацій доведіть (або спростуйте) дане твердження...». Вони дають можливість з'ясувати рівень оволодіння вміням аргументувати особисту позицію, що важливо для проведення дискусій з приводу мистецтва. На виконання цих завдань учителю потрібно відволікти певну кількість часу на уроці, щоб учень мав можливість зосередитися на проблемі, поміркувати, зробити висновки. Виконання деяких із них, можливо, доцільно запропонувати продовжити у позаручний час.

• **Завдання на мистецькі порівняння, зіставлення.** Наприклад: «Порівняйте різні трактування сюжету «Благовіщення», проаналізуйте художні засоби авторів, спробуйте пояснити символіку предметів, знайдіть інші інтерпретації цієї теми».

• **Художньо-інтеграційні завдання**, спрямовані на розвиток здатності учнів розуміти зв'язки між різними видами мистецтва, послуждоже вивчення особистості. Наприклад: «Проведіть паралель між кольорами й тембрами музичних інструментів, враховуючи порівняння художника В.Кандинського та власні уявлення і відчуття...»; «Пригадайте, в назвах яких музичних творів є визначення кольору або поняття образотворчого мистецтва». Такі завдання передбачають пошук міжвидових мистецьких паралелей, сприяють активізації образно-асоціативного мислення учнів, творчого ставлення до вивч. художньої культури загалом.

• **Художньо-практичні завдання.** Наприклад: «Зробіть начерки шрифтів для стіггазети: назва, рубрика, підзаголовки статей», «Скільки будь-який зразок каліграфії», зокрема теоретичного характеру - «Намалюйте храм мистецтв, як ви його уявляєте», «Створіть ескіс для власної бібліотеки», «Створіть проєкт реклами музичного конкурсу, галереї «Шедєври майстрів минулого», фестивалю «Танці з зірками» (на льоду), улюбленого мультфільму або кінофільму», «Уявіть себе режисером/композитором/художником/героєм твору... і спробуйте створити...». Вони дають учню можливість реалізувати свої творчі здібності в різних сферах художньої діяльності. Варто націлювати учнів на виконання художньо-практичної роботи переважно у вільний час. Проте результати самостійної творчості учнів доцільно колективно обговорювати в класі («взаємооцінка»). Цей тип завдань допоможе вчителю діагностувати рівень використання учнем комплексу набутих компетентностей.

• **Завдання для самостійної пошукової діяльності.** Наприклад: «Дослідіть...», «За допомогою додаткової літератури та Інтернету віднайдіть інформацію...». Вони спонукають учнів до самоосвіти й самовиховання, скеровують їх шодо застосування набутих художніх знань і вмінь у самостійній діяльності.

Наголосимо, що художньо-практичні завдання та завдання для самостійної пошукової діяльності, запропоновані у програмі, є як зазначать її автори, ориєнтованими. Вони спрямовані на формування потреби у спілкуванні з творами мистецтва, розвиток творчих здібностей учнів та розширення їхнього художньо-естетичного досвіду, наповненого особистим смислом, загальнокультурних компетентностей. Учитель може їх замінювати, варіювати, але не відходити від контексту теми, що вивчається. Досягнення якісного виконання такого типу завдань потребує від учителя чіткого планування діяльності учнів: попереднього обговорення, поетапного консультування, підсумкового узагальнення.

• **Груові завдання** - розв'язування кросвордів, п'ятунок літер, головоломок, які спонукають учнів мислити нестандартно, творчо.

Великі за обсягом інформації й досить складні теми учням буде важко засвоювати, якщо не залучити їх до самостійної проєктної діяльності у позаручний час. Наголосимо: проєктна діяльність має організуватися на добровільних засадах: це стосується як вибору теми й обсягу пошукової роботи, так і форм презентації. В умовах особистісно-орієнтованого навчання головним завданням вчителя стає зацікавити учнів предметом, віднайти завдання, які відповідатимуть і здібностям, і можливостям кожного школяра.

Проектну діяльність учнів слід ретельно планувати, поетапно відстежувати та оцінювати результати (у підручнику «Художня культура, 9 клас» (авт. Масол ЛМ) та робочому зошиті «Художня культура, 9 клас» (авт. Масол ЛМ, Гайдамака ОВ) вміщено рекомендації шодо здійснення проєктної діяльності учнів).

У кінці кожної теми/розділу доцільно здійснювати тематичне і відповідно підсумкове оцінювання. Тут рекомендуємо **завдання для виявлення рівня** орієнтування учнями у поняттях, вивчених упродовж теми/розділу, діагностувати їхні уміння аналізувати, інтерпретувати й оцінювати твори мистецтва, змислити узагальнено, інтегровано. У перебігу такого оцінювання також бажано визначити адекватність учнів матеріалом теми («Під час вивчення теми мене вразили такі факти... казали/атакували твори мистецтва... хотілося б дізнатися більше про...»).

Навчально-методичні засоби, застосовані на уроках художньої культури, мають спрямовуватися на формування комплексу різноманітних компетентностей учнів, насамперед загальнокультурних.

Варіант А

Урок 17 - 18. Тема 1. Художня культура як духовне явище

Урок 19 - 20. Тема 2. Художня культура і світ людини

Урок 21 - 22. Тема 3. Художні напрями та стилі. Античність і Середньовіччя

Примітка

Варіант А передбачає планування тем відповідно до годин, визначених у програмі (варіант А подано вище у календарно-тематичному плануванні). Проте, враховуючи, що у III чверті нерідко виникає кілька тижнів у зв'язку з карантинним по групі, за погодженням з адміністрацією навчального закладу вчитель доцільно використовувати варіант Б. У такому разі зміст тем 1-2 уцілюється з 4 до 2 годин (по одній на кожну з тем), а вивчені години можна використовувати на зміст інформативно насиченої теми 3. Для більш широкого розкриття Тем 3 можливо також залучити резерви години семестру.

Резервний час може використовуватися на узагальнення і тематичне оцінювання, регіональний компонент, узагальнення розділу (теми), відвідування виставок, музеїв тощо (Див. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Художньо-естетичний цикл. 5-11 класи. - Київ - Ірпін, 2005. - С.184-186).

Варіант Б

Тема 1. Художня культура як духовне явище

Урок 17. «Який сенс в мистецтві?», «Що важливіше - матеріальні чи духовні цінності?»

Мета: дати уявлення про особливості художньої культури, роль мистецтва у її розвитку.

Завдання:

- сприяти усвідомленню учнями змісту поняття художня картина світу (на відміну від міфологічної, наукової), відмінностей між матеріальними й духовними цінностями,
- визначити особливості художньої культури, роль мистецтва в її розвитку;
- уявлення про художню культуру народу і професійну, сакарльму і світську;
- сприяти формуванню в учнів загальнокультурної компетентності, шнісного ставлення до творів мистецтва, уміння висловлювати свої враження й аргументувати власну позицію шодо художніх цінностей.

Тип уроку: комплексний, жанр - урок-діалог тощо

Домінантні змісту:

Культура - синтез вищих досягнень людства, сукупність матеріальних і духовних цінностей, шдспрямоване удосконалення світу та людини.

Типи пізнання людного світу: художній, міфологічний, науковий.

Художня культура - сфера культури, що вирішує завдання інтелектуально-чуттєвого відображення дійсності в художніх образах, а також забезпечення цієї діяльності (творення, сприймання, збереження, наслідування, поширення, управління).

Відмінність і взаємодія народної культури (створюються анонімними творцями, які не мають професійної підготовки) і професійної культури (створюється фахівцями з відповідною освітою).

Мистецтво - ядро художньої культури (мистецтв).

Тема 2. Художня культура і світ людини

Урок 18. «Світ людини крізь призму художнього образу», «Як мистецтво впливає на людину?», «Галерея портретів - історія людства»

Мета: дати уявлення про особливості взаємодії художньої культури і світу людини.

Завдання:

- на прикладах художніх творів показати, як відображається світ людини в мистецтві (характери, емоції, ситуації, події, час тощо);

- сформувати в учнів уявлення про вплив мистецтва на емоційну сферу людини (уявлення про катарсис), його роль у формуванні духовності людини, формуванні цінностей;
- спонукати школярів до міркувань, роздумів, висловлювань своїх вражень, вчити аргументувати власну позицію щодо явищ художньої культури;
- розвивати здатність учнів до самостійної пошукової діяльності у сфері художньої культури, формувати самоосвітню компетентність.

Тип уроку: комплексний, *жанр* – урок-панорама.

Домінуючі змісту:

Художній образ як форма мислення

Відображення в художніх образах різних епох світу людини, образів конкретних людей (характери, емоційні стани, історичні й національні типи тощо), важливих загальнолюдських проблем.

Роль мистецтва у формуванні духовності людини, емоцій і почуттів, моральних якостей, естетичної свідомості.

«Катарсис» (дослівно – очищення), за Аристотелем, – результат естетичного впливу мистецтва на людину, вивільнення під його впливом сильних почуттів (жало, гнів, захоплення), завдяки яким виникає відчуття естетичного задоволення.

Що таке «культура людини»? (дискусія)

Тема 3. Художні напрями та стилі

Урок 19. «Античність – колиска людської цивілізації», «Яким є ідеал (на прикладах мистецтва античності)»

Мета: сприяти усвідомленню учнями змісту поняття «стиль» як базового для мистецтва, ознайомлення з художньою культурою античності.

Завдання:

- розкрити зміст понять *стиль, стиль митця, національний стиль, стиль епохи*;
- визначити, в яких видах мистецтва найяскравіше проявилися риси стилю античності;
- на античних зразках показати устремління мистецтва до втілення високих естетичних ідеалів – досконалості людини й гармонії світу;
- викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва, формувати уміння висловлювати свої враження та аргументувати власну позицію щодо художніх явищ.

Домінуючі змісту:

Стиль – сукупність спільних ознак, система художніх форм, наділених певною якістю і змістовою виразністю.

Національний стиль існує на основі традицій певного народу, нації, відображає етнічні особливості країни або окремих її регіонів.

Аптерський стиль – власний творчий стиль митця, в якому яскраво виявилася його індивідуальність.

Стиль епохи – загальний для багатьох митців різних країн стиль, який відображає художній світогляд певної епохи.

Світогляд – система поглядів на світ і місце людини в ньому, на ставлення людей до навколишньої дійсності і до самих себе, а також поглядів, ідеалів, принципів пізнання і діяльності.

Міфологічний світогляд античності, людоцентризм (людність, гуманізм) у всіх галузях культури, зокрема художній.

Антична архітектура – збалансованість композиції та рівновага її частин; зв'язок зі скульптурою (у греків), практицизм, розумна дошлівість, лаконізм деталей (у римлян).

Антична скульптура – ідеал довершеної людини (у греків), реалістичні скульптурні портрети (у римлян).

Урок 20. «Мистецтво епохи Середньовіччя: готичний і романський стилі», «Архітектурні образи середньовічної Європи»

Мета: поглибити знання учнів про художню культуру Середньовіччя, визначити її характерні риси.

Завдання:

- на прикладах мистецтва Середньовіччя показати, як зміни у світогляді суспільства впливали на мистецтво;
- з'ясувати характерні риси архітектури романського і готичного стилів;
- розвивати в учнів художнє мислення, вміння порівнювати, узагальнювати, висловлювати свої враження, формувати предметні компетентності.

Тип уроку: урок поглиблення теми, *жанр* – урок-полорож.

Домінуючі змісту:

Панування релігійного світогляду в культурі Середньовіччя (геоцентризм, Бог як єдиний регулятивний принцип). Собор – втілення художнього світогляду епохи, синтез мистецтв.

Романська архітектура – замок-фортеця, храм-фортеця (чіткі геометричні форми, вузькі вікна-бійниці, масивні й скupo декоровані стіни, кутові вежі, важкі стовпи).

Готична архітектура – стрімкі й легкі конструкції, величезні вікна, які завершуються стрілочними арками, висока стрімка вежа, тонкий шпиль, синтез архітектури, живопису (втражі) і скульптури (одоблення інтер'єрів та екстер'єрів храму).

Урок 21. «Відродження – епоха титанів», «Гіми людині в мистецтві Ренесансу»

Мета: узагальнення знань про художню культуру епохи Відродження, стиль Ренесанс.

Завдання:

- з'ясувати характерні риси мистецтва епохи Відродження, визначити, в яких видах мистецтва вони найяскравіше проявилися;
- на прикладах творів мистецтва Відродження показати як зміни у світогляді суспільства впливають на зміст і характер мистецьких творів, навчити порівнювати особливості стилю у творах певного жанру (наприклад, скульптурний і живописний портрет);
- визначити, як проявилися поняття «стиль епохи і стиль митця» у творчості видатних художників Ренесансу;
- викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва, потребу у висловлюванні своїх вражень, формувати художньо-естетичні компетентності.

Тип уроку: урок поглиблення теми, *жанр* – урок-презентація.

Домінуючі змісту:

Гуманізм світогляду епохи Відродження. Ідеал Ренесансу – універсальна людина, людина-особистість, людина-творець. Авторство у мистецтві.

Архітектура – ясність композиції, чіткий ритм, пропорційність, урівноваженість.

Скульптура: відтворення краси людини.

Живопис: відкриття прямої перспективи, гуманістична тематика (людина у всесвіті, співіснування людини і природи, людина і світ речей). Розквіт жанрів *портрету* (живописного, літературного) як відображення цінності людини у світі (італійське відродження), *пейзажу* (Північне Відродження). Наділення людськими рисами й почуттями зображень святих у розписах на релігійні теми.

Урок 22. «Міцність Весесвіту в образах бароко»

Мета: надати уявлення про особливості художньої культури епохи бароко.

Завдання:

- з'ясувати характерні риси бароко в різних видах мистецтва;
- на прикладах барокових творів показати, як зміни у світогляді суспільства впливають на зміст мистецтва (вчити порівнювати особливості стилю на прикладі творів одного виду мистецтва, наприклад, скульптури);
- пригадати поняття стиль епохи й визначити, як воно проявилось в період бароко;
- викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва, формувати уміння висловлювати свої враження і аргументувати власну позицію щодо мистецтва, розвивати загальнокультурні й предметні компетентності.

Тип уроку: урок поглиблення теми, *жанр* – урок-презентація.

Домінуючі змісту:

Бароко як художнє відображення уявлень людини про *вичну рухливість* Весесвіту (відчуття плінності, рухливості, характерне для Нового часу).

Домінуюча позиція часових мистецтв у літературі зароджується жанр *роману* як хронометражу людського життя, у музиці – жанри *фуги* (плінність часу) та *концерту* (змагання тем).

Становлення *опери* – нового виду синтетичного мистецтва.

Архітектура: неспокій плавно вигнутих поверхонь, рух хвилястих ліній, надлишок декору, розкішні сади й інтер'єри, каскади фонтанів.

Скульптура: динамізм, спеціально створений для скульптури інтер'єр.

Живопис: різніє плафона, Голландський портрет, інтер'єр, пейзаж, натюрморт – реалістичне зображення життя бюргерів.

Урок 23. «Класицизм і романтизм», «Радіо та емоції: що важливіше в мистецтві – розум чи почуття?»

Мета: узагальнити знання про стилі класицизму і романтизму.

Завдання:

- на прикладах конкретних творів мистецтва виявити ознаки художнього світогляду класицизму і романтизму;
- визначити, в яких видах мистецтва найкраще проявилися характерні риси обох стилів;
- розкрити зміст поняття *стиль епохи* на прикладі зразків класицизму в мистецтві й поняття *національний стиль* на прикладі творчості митців-романтиків;
- формувати в учнів вміння порівнювати художні явища, висловлювати свої враження і аргументувати судження, розвивати художньо-естетичні компетентності.

Тип уроку: урок розширення і поглиблення теми, *жанр* – урок-презентація

Доміnantні змісту:

Класицизм. Основа класицистичного світогляду – прагнення до краси й переконання у її вічності, раціоналізм (краса та істина оситаються розумом), нормативність мистецтва (встановлення неперушних правил і законів). Визначальні риси твору: композиційна цілісність, завершеність і врівноваженість форми, прагнення до простоти, ясності, логічності художніх ідей і образів.

Найкраще виявився в архітектурі і музиці.

В архітектурі утвердження суворої закономірності, порядку і симетрії, завершеність і гармонічна рівновага форм, які тяжіють до квадрата, кола, у плані особливо популярні центричні споруди, що забезпечують рівноцінність сприйняття з різних точок зору.

У музичному мистецтві кристалізація сонатної форми, принципів побудови сонатно-симфонічного стилю, розвиток жанрів симфонії, сонати, концерту (у творчості композиторів Віденської класичної школи).

Додатково. У скульптурі – лаконізм і виразність об'єму, очищеного від усього зайвого, випадкового. У живописі – побудова зображення за «принципом рельєфу», тобто чергування просторових планів.

Романтизм – протест проти надмірного раціоналізму доби Просвітництва, застиглих форм, схем і канонів класицизму, проти нормативності й обмежень у мистецтві. Визначальні риси художнього світогляду: ідеалізм філософського світосприймання, культ почуттів, а не розуму, захоплення фольклором, увага до історичного минулого, національних традицій, інколи втеча від дійсності в ідеалізоване минуле чи вимріяне майбутнє, у фантастику. Найкраще проявився в музичному мистецтві (виникнення малих форм і жанрів) та літературі, зокрема поезії.

Урок 24. «Реалізм та імпресіонізм: від зображення до враження»

Мета: узагальнити знання учнів про мистецтво реалізму та імпресіонізму, визначити характерні риси стилю

Завдання:

- на прикладах творів мистецтва з'ясувати характерні риси реалізму та імпресіонізму, визначити, в яких видах мистецтва найкраще проявилися ці стилі;
- спонукати учнів до міркувань щодо змін стилів у мистецтві;
- на прикладах творів, що належать до одного жанру, але до різних стилів (наприклад, пейзаж у живопису або прелюдія в музиці) вчити визначати й порівнювати стилеві особливості твору мистецтва;
- виховувати спостережливість щодо мистецьких явищ, формувати вміння висловлювати свої враження, емоційне ставлення, розвивати художньо-естетичні компетентності, зокрема художньо-пізнавальні.

Тип уроку: урок розширення і поглиблення теми, *жанр* – урок-спостереження.

Доміnantні змісту:

Реалізм. Замок реалістичного світосприймання з розвитком критичного мислення, яке завдячує культурі природничих наук з XIX ст. Тяжіння до максимальної об'єктивності, конкретної-історичного аналізу дійсності, відображення життя у формах самого життя, без будь-якої ідеалізації.

Живопис. Розвиток жанру портрету (зображення повсякденного життя людей, вимога досити не тільки схожості з оригіналом, але і реальності видного порядку – життєвості й характерності персонажу), пейзажу (вираження реального пейзажу з внутрішнім змістом і настроєм).

Додатково. У музичному мистецтві реалізм найкраще виявився у вокальній музиці (у піснях) та в оперному жанрі.

Імпресіонізм. Відтворення в мистецтві швидкоплинних, миттєвих вражень і спостережень, мимовільних відчуттів і переживань.

В образотворчому мистецтві зображення не стільки предметів і явищ, скільки вражень від них, миттєвих деталей, тяжіння до невеличких форматів творів, «ескізна» манера живопису.

У музиці: хиткість настроїв, вишуканість мелодій, розширення засобів музичної виразності, зокрема прихильність мелодики (розпливчатість), колористична гармонія, збагачення оркестрової палітри, фортепіанної фактури.

Урок 25. «Художні напрями XX ст.», «Мистецький авангард – прекрасно це чи ні?» «Мистецтво буремної сучасної епохи»

Мета: з'ясувати особливості розвитку художньої культури XX ст.

Завдання:

- визначити, які чинники зумовили появу різноманітних мистецьких течій і напрямів у XX ст.;
- на прикладах творів мистецтва з'ясувати характерні риси провідних мистецьких стилів і напрямів XX ст. (абстракціонізм, експресіонізм, кубізм тощо);
- спонукати до власних міркувань, критичного мислення, обгрунтування свого шітнього ставлення до явищ художньої культури сучасності, розвитку художньо-естетичних компетентностей.

Тип уроку: урок розширення і поглиблення теми, *жанр* – урок-виртуальна екскурсія

Доміnantні змісту:

Зміст модернізму, його авангарди риси: бунт проти старих форм не тільки в мистецтві, але й у житті загалом, необмежена свобода самовираження миття, своїх переживань, асоціацій, ідей, розрив із визначними нормами й традиціями в мистецтві (наприклад, у візуальних мистецтвах – відмова від прямої перспективи й відсутність зображальності; у музиці – відмова від ладу, тональності та визнання усіх ступенів звукоряду рівноправними; у прозі – безсуб'єктність, деструкція змісту, вільне асоціювання; у поезії – вільний вірш).

Епоха *постмодернізму* (з 1970-х рр.) і творення нової художньої реальності – форми пошуку та різноманітних аранжувань у музиці, колажів в образотворчому мистецтві, гіпертекстів у літературі, перформансів, хепіненітв, інсталляцій та ін.) Net-культура – новий цивілізаційний (технологічний) прорив «Комерційна культура» (або «індустрія розваг») та її орієнтація на масового споживача.

Загальні риси художньої культури XX ст.

- відсутність домінуючого стилю і відповидно наявність багатьох художніх напрямів і течій, особливо в живописі й музиці;
- інтенсивне оновлення художньої мови в усіх видах мистецтва;
- розкол між елітарною та масовою культурою та їх синтез водночас;
- виникнення нових полхудожніх явищ, зокрема на стику мистецтва і техніки, ЗМІ;
- значна роль і безмежні можливості медіа-культури в поширенні й популяризації мистецтва.

Урок № 26. «Захід і Схід у світовій культурній традиції», «Захід і Схід: мистецький діалог»

Мета: показати яскраві відмінності між культурами Заходу та Сходу

Завдання:

- ознайомлення учнів з особливостями мистецтва країн Сходу на прикладах конкретних творів, проаналізувати їх і порівняти з художніми явищами західної культури;
- виховувати толерантне відношення до мистецтва різних народів світу, культурних регіонів;
- спонукати до дослідно-пошукової діяльності в царині художньої культури, розвивати самоосвітні компетентності.

Тип уроку: комплексний, *жанр* – урок-панорама.

Доміnantні змісту:

Взаємний вплив і взаємодія мистецтва і релігії: ідеали християнства в Європі, канони ісламу на Близькому й Середньому Сході, традиції буддизму та інших релігій на Далекому Сході.

Культура арабського Сходу: заборона зображувати живі істоти в образотворчому мистецтві, розвиток мистецтва каліграфії, книжкової мініатюри, архітектури, орнаментального оздоблення (арабески). Пишно декорована архітектура: мечеті (храми), мінарети (важ для захвну мусульман до молитви). Декоративно-ужиткове мистецтво (ропме тканини, організовані металеві посуд, багато прикрашена зброя, вироби з інкрустаціями із золота й срібла, шовкові і шерстяні килими).

Далекосхідна культура: культ природи та її філософське осмислення (принцип «природа – міра всіх речей», замилування пейзажем і самооглядення особистості) Далекосхідна архітектура: скеліні комплекси, витончені пагоди, буддійські храми – відсторонення від марного життя Східність китайського живопису та каліграфії як відтворення гармонії й тайнства світобудови (традиційні жанри – «гори – води», «птахи – квіти») Скромність і простота, лаконізм і витонченість японського саду, одягу, інтер'єру – уміння звільнитися від суєти і знаходити духовне заспокоєння в повсякденній красі.

Урок 27. Урок узагальнення

Мета: узагальнити уявлення учнів про мистецькі стилі, систематизувати особливості різних стилів на прикладах творів мистецтва

Завдання

- висвітлити рівень знань учнів з теми (тест-контроль за основними інформаційними домікантами);
- на прикладі творів мистецтва визначити основні риси – характеристики мистецьких стилів, зазначити види мистецтва, у яких найкраще виявився певний мистецький стиль (напрям);
- проаналізувати учнівські проекти (якщо це завдання пропонувалося на початку вивчення теми);
- виявити питання, які зашкавили учнів під час вивчення теми, дискусія (роздуми) щодо них.

Тема 4. Художня культура і середовище

Урок 28. «Збережемо культурну спадщину для нащадків»

Мета: дати уявлення про середовище існування художньої культури, різні форми збереження культурної спадщини.

Завдання

- усвідомити поняття «культурна спадщина», «пам'ятка культури»;
- дати уявлення про роль бібліотек, музеїв, картинних галерей у збереженні художніх цінностей, познакомити з найвідомішими з них в Україні та у світі;
- виховувати естетичну культуру, розвивати загальнокультурні й художньо-пізнавальні компетентності

Тип уроку: урок введення в тему, *жанр* – урок-екскурсія (віртуальна)

Доміканти змісту

Національна культурна спадщина – результат духовної і матеріальної діяльності нашої, сукупність історичних, археологічних, літературних, архітектурних, містобудівельних, ландшафтних і мистецьких цінностей, успадкованих суспільством від попередніх поколінь.

До Списку всесвітньої спадщини включено такі національні пам'ятки української культури: Софійський собор з архітектурним ансамблем і Києво-Печерський лавру (Київ), історичний центр Львова.

Лувр, Ермітаж, Прадо, Дрезденська і Третяковська галереї, художні музеї України.

Урок 29. «Реклама і дизайн у сучасній культурі»

Мета: дати уявлення про роль і місце реклами та дизайну в художній культурі сучасності.

Завдання

- ознайомити учнів з поняттями «дизайн», «реклама», їх видами;
- формувати уявлення про роль і місце цих видів художньо-творчої діяльності людини в сучасній культурі;
- стимулювати ціннісне критичне ставлення до продуктів дизайну та реклами щодо їх художньо-естетичних властивостей, формувати інтерес до естетизації культурного середовища, розвивати культуротворчі компетентності.

Тип уроку: поглиблення теми, *жанр* – урок-експеримент

Доміканти змісту

Дизайн – поняття, що охоплює і сам проєкт, і процес проєктування, і його результат – реалізований проєкт, у вузькому розумінні – це творча проєктно-художня діяльність із розробки промислового виробів та організації комфортного для людини предметного середовища (житлового, виробничого, соціально-культурного). Види дизайну: *індустріальний дизайн* (знаряддя праці, предмети побуту), *графічний дизайн* (оформлення книги, промислової графіка), *комп'ютерний дизайн* (пакекти художньо-графічних інженерно-конструкторських програм, що включають тривимірну графіку й анімацію), *дизайн інтер'єрів* (громадських, житлових і виробничих приміщень), *дизайн архітектурного середовища* («садово-паркове мистецтво» і «ландшафтний дизайн»), *арт-дизайн* (мистецькі твори, що експонуються у музеях, виставкових залах).

Реклама – цілеспрямована організація заходів, спрямованих на отримання вигоди (політична мета, кар'єра, отримання додаткового прибутку тощо), засіб стимулювання і розширення виробництва товарів, досягнення економічного зростання, кращого задоволення потреб споживачів. Засоби розповсюдження: кіно, відео, телебачення, радіо, преса, поліграфічна продукція (плакати, афіши, листівки, буклети, каталоги, пакувальні матеріали). Види реклами: зовнішня (білборди, плазмові екрани, транспаранти, вивіски та вітрини магазинів), світлова (електронні табло, «рідок, що й переверну виставки (презентації, прес-конференції, «круглі столи», демонстрації товарів, дегустації продуктів тощо), Інтернет (спай-фільми, реклама відеоекспресінформації, відеокаталоги, оголошення).

Тема 5. Художня культура рідного краю

Урок № 30-32 (синій цвист). «Поборж пам'ятини місцями рідного краю», «Таланти, народжені рідною землею»

Мета: узагальнення знань про художню культуру краю, патріотичне виховання

Завдання

- дати уявлення про зміст понять «художнє краєзнавство», «етнокультура»;
- ознайомити з найвидатнішими пам'ятками художньої культури рідного краю;
- залучити до вивчення, збереження і пошереження мистецьких цінностей краю, розвиток етнокультурних і загальнокультурних компетентностей.

Типи уроків: урок введення в тему, урок поглиблення теми, урок-узагальнення теми, *жанри* – урок-дослідження, урок-екскурсія, урок-подорож.

Доміканти змісту

Джерела художнього краєзнавства: археологічні, етнографічні (фольклор, предмети вжитку, одяг, образи та значі), літературні (рукописні й друковані), документальні (фото, кіно-матеріали), мистецькі (зразки архітектури, скульптури, живопису, графіки, музики, танцю).

Характерні елементи народного костюму рідного краю, етнорегіональні особливості народної вишивки, гравки, найхарактерніші зразки пісенного фольклору.

Тема 6. Полікультурний образ світу

Урок № 33-34. «Толерантність – важлива риса людини полікультурного суспільства», «Мистецтво – спілкування без перекладів і кордонів», «Диалог культур, втілений у художній образі»

Мета: виховання толерантності як принципу відносин між людьми у сучасному полікультурному світі на прикладі мистецьких шедеврів

Завдання

- дати уявлення про зміст понять «полікультурний образ світу», «диалог культур»;
- у процесі діалогу діяти висновку щодо побудови взаємодносин у полікультурному суспільстві на засадах толерантності й плюралізму і виявити роль мистецтва у цьому процесі;
- виховання поваги до здобутків художньої культури різних народів світу, залучення до діалогу культур, розвиток полікультурних компетентностей.

Тип уроку:

комплексний, *жанр* – урок-діалог.

Доміканти змісту

Глобальна цивілізація сучасності і міжкультурна взаємодія народів (спільні технології, проблеми збереження цінностей культури, екологічного простору людства). Полікультурність як принцип розвитку суспільства (зокрема особливо актуальний у культурі США, об'єднаної Європи, Російської федерації, Криму тощо). Інтегративна роль мистецтва у полікультурному світі, значення для виховання толерантності. Приклади діалогу культур у розвитку мистецтва.

Урок № 35. Урок узагальнення

Мета: узагальнення теми розділу

Завдання

- визначення рівня засвоєння і розуміння інформаційного обсягу за темами розділу (тест-контроль за основними інформаційними домікантами);
- провести дискусію (орієнтовні теми: «Культура – це швидше мета, якої ми маємо прагнути, ніж спадок, який необхідно зберігати» (Шарль Мьольлер), «Культура – це певна якість навколишнього світу, перекладена у спадок» (Андре Мальро тощо);
- визначити твори мистецтва та явища художньої культури, які найбільше зашкавили учнів, обговорити улюблені твори.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Для перевірки освітніх результатів в педагогічному кейсі передбачен різні типи завдань. Комп'ютерні тестові завдання фокусують увагу на доміючих змісту, визначених у його темах, інформативних аспектах курсу. При цьому від учнів не вимагаються детальні знання біографії і творчості певних представників художньої культури, історичні дати. При розробці тестів для перевірки назв конкретних творів мистецтва, спожальних, авторських стилів розробники притримувались думки про те, що учні мають знати деякі всевітньо визнані шедеври художньої культури.

До кожного уроку II семестру передбачено сім комп'ютерних тестів з варіантами відповідей. Кількість правильних відповідей у кожному тесті різна - від одного до двох, трьох, а іноді - чотирьох. Є також тести на знаходження відповідності мистецького твору і стилю, назви твору та його автора тощо.

Акцентовано увагу вчителя на тому, що комп'ютер оцінює лише засвоєння учнями інформаційного матеріалу, тому за цей блок питань учень може максимально набрати 7 балів (достатній рівень), тобто по 1 балу за правильну відповідь на кожен тест.

З метою визначення рівня засвоєння і розуміння учнями 9 класу змісту курсу «Художня культура» слід використовувати різноманітні види завдань (подано вище), які оцінюються не комп'ютером, а учителем. Їх виконання дасть змогу виявити рівень оволодіння учнями різними компетентностями і оцінити більшою кількістю балів. При цьому вирішальними мають бути:

- рівень усвідомлення учнем специфіки тем, що вивчаються,
- уміння порівнювати, класифікувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтва,
- уміння формулювати власні враження, отримані під час сплкування з шедеврами мистецтва,
- рівень застосування набутих знань в художньо-практичних видах діяльності тощо.

Пропонуємо деякі зразки завдань.

РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Художня культура як духовне явище

Урок 17. «Художня культура як духовне явище», «Який сенс в мистецтві?», «Що важливіше - матеріальні чи духовні цінності?»

1. Я знаю, що культура людини накладає свій відбиток на її поведінку, тому що...
2. Я вважаю, що є певна закономірність і взаємозалежність між матеріальними і духовними потребами, тому що...
3. Я думаю, що духовна музика потрібна не тільки культурним установам, оскільки вона звучить...
4. Я вважаю, що вища освіта не робить автоматично людину культурною, адже...
5. Назвіть критерії власного вибору майбутньої професії, що буде домінувати - матеріальні чи духовні цінності?
6. Заповніть таблицю

	Наука	Релігія	Мистецтво
Спільне			
Відмінне			

7. Чи може мистецтво змінити ціннісні орієнтири суспільства?
8. Як пов'язано мистецтво з освітою і наукою? Чи залежать вони одна від одної?
9. Поміркуйте та висловіть власні судження про зв'язок мистецтва і релігії.
10. Уважить, що Ви - член комітету Верховної Ради з питань економічного розвитку. Якою буде Ваша пропозиція стосовно виділення коштів на культуру та мистецтво?
11. Сукупність матеріальних і духовних цінностей, вироблених людством протягом усього свого існування - це...
12. Дайте визначення «Художня культура - ...».

Урок 18. «Художня культура як духовне явище» (продовження)

1. Я вважаю, що народне мистецтво є важливою складовою художньої культури тому що...
2. На мою думку, народне мистецтво впливає на професійне мистецтво, що виражається...
3. На моє переконання, самобутність художньої культури кожної нації залежить від...

4. Зафіксуйте специфічні ознаки української культури

Місце розташування	Україна
Культурні пам'ятники світового масштабу	
Видатні діячі культури і мистецтва минулого	
Видатні діячі культури і мистецтва сучасності	
Всесвітньо відомі танці	
Всесвітньо відомі пісні	
Всесвітньо відомі народні музичні інструменти	
Всесвітньо відомі казки, легенди	
Видатні кінофільми, мультфільми	
Характерні ознаки національного костюму	

5. Я вважаю, що людині потрібна не тільки матеріальна, але і духовна іжа. Це означає...
6. Уважить, що Ви - народний депутат України. Внесіть пропозиції щодо зміни у вітчизняне законодавство для ефективного збереження національної спадщини.
7. Висловіть власне ставлення до приватизації національних пам'яток культури. Чи повинна держава залишити пам'ятники культури у державній власності?
8. Назвіть декілька голівних, на Ваш погляд, ознак української культури.
9. Проведіть маркетингове дослідження та виявіть чинники, які сприятимуть підвищенню культури учнівської молоді України.
10. Дослідіть проблему і наведіть приклади залежності художньої культури від науково-технічного розвитку суспільства.
11. Дайте визначення: «Духовна культура - це...».
12. Як ви розумієте поняття «художній образ»?

Тема 2 Художня культура і світ людини

Урок 19. «Художня культура і світ людини», «Духовний світ людини: з чого він складається, як можна його покращити», «Як мистецтво сприяє досконалості людини?»

1. Я вважаю, що естетична культура людини залежить від культури суспільства, тому що...
2. Доведіть, що інвестиції в художню освіту людини мають перспективу для її майбутнього професійного зростання у будь-якій сфері.
3. Ви - керівник проєкту з пошуку артефактів давнини. Куди би Ви направили експедицію? Які саме артефакти ви б хотіли відшукати?
4. Я вважаю, що людині потрібно мати певний настрій для ефективної роботи. У цьому може допомогти мистецтво. Мої пропозиції з цього питання наступні:...
5. Мій майбутній робочий кабінет прикрашатиме картина, на якій...
6. Я вважаю, що кожній установі бажано мати кімнату психологічного відпочинку, в якій мають бути такі твори мистецтва:...
7. Для своєї майбутньої домашньої колекції картин я хотів би мати такі експонати:...
8. Я думаю, що музичним супроводом до цієї колекції могли б стати такі твори, як...
9. Я впевнений, що загальнолюдська цінність водночас мають і специфічні національні особливості, наприклад:...
10. Назвіть п'ятірку найбажаніших місць світу, де б ви хотіли побувати з коханою людиною.
11. Назвіть установу культури, яку ви плануєте відвідувати найближчим часом.
12. Як функції виконує художня культура в житті людини?

Урок 20. «Світ людини через призму мистецьких творів», «Історія людства в портретах»

1. Порівняйте засоби вираження світу людини в різних видах мистецтва. Назвіть види мистецтва, які краще відображають внутрішній світ людини, емоції та почуття, а які - зовнішній вигляд, середовище існування.
2. У чому сенс виразу «портрет - дзеркало душі»? Наведіть приклади музичних портретів.
3. Які зразки портрету чи автопортрету стали для вас ключем до розуміння людини-митця? Порівняйте автопортрети художників.
4. Яким чином мистецтво може впливати на людину, зокрема музика, театр, кіно?
5. Я знаю, що на храмі Соломона були написані слова «Пізнай себе». Цей вислів, на мою думку, означає:...
6. Я вважаю, що самопізнання невід'ємне від пізнання світу мистецтва, тому що:...

- Потреба у художньо-творчій самореалізації особистості реалізується по-різному: у когось це ... в інших ... а в мене ...
- Я вважаю, що у майбутньому суспільстві по-іншому будуть ставитися до створення умов для естетичного розвитку особистості та її художньо-творчої самореалізації. Матеріально це виражатиметься в...
- Наведіть приклади економічних втрат від недостатньої ефективності системи естетичного виховання людини ...
- Я вважаю, що потрібно мати здібності і певні якості характеру, для того щоб само реалізуватися в царині художньої культури. Це, наприклад, ...
- Повісити, яким чином, мистецькі шедеври спонукають глядача чи слухача до сплкування?
- Якщо б Ви були директором авторської школи, які інновації в галузі мистецької освіти Ви б упроваджували в розклад занять для забезпечення самореалізації учнів:

Вид мистецтва	Форми заняття
Музичне	
Образотворче	
Хореографічне	
Театральне	
Кіномистецтво	
Дизайн	
Медіакультура	
Інше	

Тема 3. Художні напрями та стилі

Урок 21. «Художні напрями та стилі». «Світогляд суспільства крізь призму мистецтва». «Архітектура і скульптурні образи Античності», «Замки, палаці й храми середньовічної Європи (готичний і романський стилі)», «Яким є ідеал? (на прикладах мистецтва Античності і Середньовіччя)»

- Спробуйте пояснити, чому художня культура кожної епохи розвивається залежно від світогляду суспільства цієї доби.
- Я думаю, що етапи культурного розвитку майже завжди йдуть поруч з етапами науково-технічного прогресу людства, тому що ...
- Я знаю, що художній розвиток людства відбувався нерівномірно у різних частинах світу, тому що ...
- Наведіть характерні ознаки авторського стилю улюбленого митця (за вибором).
- Порівняйте національний стиль українського художника чи музиканта (за вибором) з іншим національним стилем будь-якого відомого митця.
- Які великі європейські стилі Ви знаєте?
- Заповніть таблицю прикладами видатних культурних артефактів:

	Античний стиль	Романський стиль	Готичний стиль
Архітектура			
Скульптура			
Живопис			
Інше			

- Складіть маршрут захоплюючої подорожі античними містами.
- Ви працюєте у туристичній агенції. Прорекламуйте для туристів шедеври романського стилю.
- Ви - студент факультету мистецтвознавства і збираєте матеріал до курсової роботи з теми «Готичний стиль». На яких прикладах доцільно побудувати роботу?
- Ви - сценарист, що продовжує серію кінопрігод Гаррі Поттера. В яку епоху ви відправите героя, в якій місцевості мають проходити зйомки, якими будуть декорації, з якими історичними персонами він зустрінеться? (Пропонується античність чи середньовіччя).
- Дайте визначення поняттю «Стиль».
- Які фактори, на вашу думку найсуттєвіше впливають на формування художніх стилів?

Урок 22. «Художні напрями та стилі: Ренесанс, бароко»; «Гімн людині в мистецтві Ренесансу». «Милість Всесвіту в образах бароко»

- Заповніть таблицю, яка присвячена літературним героям епохи Відродження:

Автор книги	Країна, де розгортаються події	Головні літературні герої	Інші персонажі

- Хто першим ввів термін «Ренесанс»?
- Я вважаю, що епоху Ренесансу найкраще відобразив такий вид мистецтва як ...
- Я вважаю, що «код да Вінчі» полягає у ...
- Відродження виникло в Італії, тому що ...
- Північне Відродження охопило такі країни: ...
- Наведіть митців та шедеври епохи Відродження у різних країнах:

Види мистецтва	Італія	Іспанія	Франція	Англія	Німеччина	Нідерланди	Україна
Архітектура							
Скульптура							
Живопис							
Музика							

- Стильові ознаки бароко поділяють в ... У сучасній культурі вони мають вигляд ...
- Із стильовим напрямом бароко пов'язані такі зміни в мистецтві: ...
- Наведіть мистецькі шедеври культури бароко у різних країнах:

Види мистецтва	Італія	Франція	Голландія	Фландрія	Іспанія	Австрія	Україна
Архітектура							
Скульптура							
Живопис							
Музика							

- Порівняйте стильові ознаки:

Ренесанс	Бароко

- Ви - житель Італії епохи Відродження. З ким із митців цієї епохи ви б хотіли поспілкуватися? Чому? Якої мистецької діяльності ви б себе присвячували?

Урок 23. «Художні напрями та стилі: класицизм і романтизм», «Раціо та емоція: що важливіше в мистецтві – розум чи почуття?»

- Вперше риси стилю «класицизм» виникли у ...
- Я вважаю, що для епохи класицизму характерні такі зміни у світогляді: ...
- Головні риси класичної архітектури ...
- Повісити зміст вярзу «віденська класична школа» ...
- Театральне мистецтво «віденська школа» характеризується: ...
- Я вважаю, романтизм звернувся до тематики ... тому що ...
- Ви - романтик. Заповніть сторінку шоденника, де зафіксуєте свої почуття, прагнення, душевні емоції щодо оточуючого світу.
- Ви - представник класицизму. Обміркуйте план оновлення мистецтва, знайдіть вагомі аргументи щодо переконання у необхідності такого оновлення.
- Так що ж, на вашу думку, важливіше у мистецтві – розум чи почуття?
- Найбільше риси романтизму притаманні таким видам мистецтва: ...
- Представниками романтичного напрямку в музиці є ...
- Яким музичним жанрам надавали перевагу романтики? Наведіть приклади.

Урок 24. «Реалізм та імпресіонізм: від зображення до враження»

- Складіть список кращих зразків стилю «реалізм» для віртуального музею художньої культури людства.
- Ви - реаліст. Сформулюйте відношення до поняття «правда» у мистецтві, наведіть типові риси реалізму в живопису, графіці, скульптурі
- Російські художники, представники реалізму об'єдналися в ...
- Для музичного реалізму характерні ...
- Ви - імпресіоніст. Висловіть миттєве враження від погляду навкрузи, спробуйте вловити суттєве
- За яких обставин з'явилися імпресіоністи? Яка картина спричинила скандал, внаслідок якого виділилася течія імпресіонізму?
- Які особливості художньої техніки імпресіоністів?
- Заповніть таблицю:

Художники імпресіоністи		
Художник	Особливості творчої манери	Назви творів

- 10 Для художнього вислову про Марс ви оберете: класичну наочність, романтичну фантазмагорію, реалістичну правду чи імпресіоністичну гру мінливої миттєвості? Чому?
- 11 Порівняйте художні стилі.

	Класицизм	Романтизм	Реалізм	Імпресіонізм
Походження				
Мета стилю				
Художні засоби				
Представники				

- 12 Який Ви присвятили своє життя художній творчості, який би стиль став основою для професійного самовдосконалення?

Урок 25. «Художні напрями ХХ ст.», «Мистецький авангард – прекрасно це чи ні?»
«Мистецтво буремної сучасної епохи»

- 1 Я знаю, що віра в ідеї розуму і прогресу у ХХ ст. помітно похитнулася, і в художній культурі почалася криза, що привело до появи нових поглядів на мистецтво, а саме ...
- 2 Модерністи шукали і виражали новизну в усіх її проявах, тому що ...
- 3 Поштовхом до зародження новітніх течій в художній культурі, стали такі явища і події у суспільному житті, як ...
- 4 Я вважаю, що «нове» мистецтво не завжди означає «краще». Це можна довести на таких прикладах ...
- 5 На мою думку, модерністських течій виникло багато, тому що ...
- 6 Заповніть таблицю

Художні течії та напрями	Представники	Художні особливості
Фовізм		
Кубізм		
Футуризм		
Експресіонізм		
Абстракціонізм		
Сюрреалізм		
Дадаїзм		
Конструктивізм		

7. Доведіть на прикладах, що романтичний індивідуалізм трансформувався в різноманітні художні течії ХХ ст., а саме ...
8. Знайдіть відповідне визначення для поняття

Кубізм	звільнений колір
Фовізм	життєва тривога, емоційне хвилювання
Експресіонізм	впровадження четвертого вимірювання
Футуризм	оспівування машин
Абстракціонізм	твори з провокаційним методом
Сюрреалізм	відмова від реальності, нова точка відліку
Дадаїзм	звернення до підсвідомості

- 9 Я знаю, що жахи першої та другої світових воєн підштовхнули виникнення в мистецтві експерименти в царині форми, а також пошуку нового змісту, характерного для ...
- 10 На мій погляд, науково-технічний прогрес ХХ ст. зумовив виникнення нових ціннісних орієнтирів, які стали базою для напрямку ...
- 11 Який із художніх напрямів ХХ ст. найбільший до Ваших особистісних цінностей і художніх уподобань?
- 12 Які сучасні художні напрями та стилі, на Вашу думку, залишаться провідними у ХХІ столітті?

Урок № 26. «Захід і Схід у світовій культурній традиції», «Захід і Схід: мистецький діалог»

- 1 На мій погляд, особливості життя мешканців країн Сходу та Заходу зумовили й різницю художніх світоглядів, яка полягає в ...
- 2 Я знаю, що мистецтво Сходу базувалося на таких ціннісних орієнтаціях, як ...
- 3 Мистецтво Заходу відрізнялося від мистецтва Сходу насамперед тим, що ...
- 4 Схематично намалюйте карту світу, поділіть на Схід і Захід і складіть списки країн, що відносяться до Сходу і Заходу.

5 Заповніть порівняльну таблицю

	Схід	Захід
Ротташування країн-представників		
Перші цивілізації		
Панівна релігія		
Ціннісні орієнтири		
Особливості світогляду		
Філософи		
Художники		
Музиканти		
Інше		

- 6 Висловіть власне ставлення до проблеми глобалізації світового культурного простору.
- 7 Ви - представник однієї з країн в Організації Об'єднаних Націй. Внесіть пропозиції щодо усунення конфронтації та релігійних протистоянь на Близькому Сході.
- 8 Запропонуйте такі культурно-мистецькі заходи між країнами Близького Сходу, що входить в зону локального конфлікту, які могли б покращити ситуацію.
- 9 Я вважаю, що культура експансія американської масової культури викликана ...
- 10 Мені здається, що протистояння між Заходом та Сходом можна уникнути, якщо ...
- 11 Назвіть мистецькі явища сучасності, в яких відчутні взаємовпливи й взаємопроникнення західної і східної культур.
- 12 Які художні явища східної культури вплинули на європейців та інтегрувалися у західну культуру сучасності?

Урок 27. Урок узагальнення

- 1 Поясніть відомий вислів «Стиль — це людина». Який художній стиль вам ближчий за світосприйняттям? Чому?
- 2 Визначте стилі, між якими є споріднені риси.

Назва стилю 1	Назва стилю 2	Споріднені риси

- 3 Оберіть твір мистецтва, який під час вивчення теми зацікавив вас найбільше. Охарактеризуйте цей твір, акцентуючи увагу на особливостях стилю.

Назва твору: _____
Автор: _____
Ознаки художнього стилю: _____
Риси авторського оригінального вияву стилю: _____
Ваші враження щодо твору: _____

- 4 Назвіть відомі твори, які є яскравими зразками національного стилю в мистецтві України.
- 5 Уявіть себе працівником музею, завданням якого є створення експозиції, присвяченій художній культурі початку ХХІ ст. Які експонати Ви оберете? Які коментарі запропонуєте до них?

6 Порівняйте твори одного з видів мистецтва, що належать до різних епох.

Назва твору	Назва стилю (напрямку)	Особливості образів	Мистецькі засоби

- 7 Порівняйте різні авторські стилі на прикладі творів одного жанру, створених в різні епохи.
- 8 Проаналізуйте стиль віршів Петрарки та Шекспіра. Спробуйте створити звернення до коханої людини у такому стилі.

Сонет №267

(Петрарка, переклад Д. Павличка)

Де погляд ніжний, де чарівний вид,
 Де постать горда, де струнка постава,
 Де мова та бентежна й величаво,
 Що завдає негідникові встид!
 Де сміх, що жалить того, хто набрид?
 Де та душа, що мов зоря яснєрава,
 Висока й гідна владарського права,
 Небесну нам осядає блазень?
 Я вами дихаю, для вас палаю,

Сонет №130

(В. Шекспір, переклад Д. Павличка)

Пі очей до сонця не рівняєш,
 Корал ніжний за її уста,
 Не блондині плів овали,
 Мов з аргону чорного коса густа,
 Тронів багато зустрічає в яюди,
 Та на її обличчя не стрічає,
 І динє так вона, як динуть люди,
 А не конвалії між диких трав,
 І голосу її рівняє не треба

Я народився для вашого сства,
 Без вас мені нема й не треба раю,
 Як радість відійшла моя жива,
 В словах надно я плесяв безкраю,
 Та втер порознівав слова.

До музики, милої мені,
 Не знаю про ходу богиць із неба,
 А кроки милої — щільком землі
 І все ж вона — найкраща поміж тими,
 Що славлені похвалам пустими.

- Поміркуйте про еволюцію стилю миття на прикладі втілення однієї теми. Висловіть власні враження (варіанти для порівняння: скульптурні композиції Мікеланджело П'єта і П'єта з Никодимом, автопортрети Т. Шевченка або Рембрандта різних часів).
- Для своєї майбутньої домашньої колекції картин мені хотілося б мати такі експонати...
- Мою домашню фонотеку бажано поповнити такими записами...
- Уявіть, що Ви - студент факультету мистецтвознавства і збираєте матеріал до курсової роботи з теми «Стиль у мистецтві». Які зразки творів різних стилів доцільно використати в роботі як приклади?

Тема 4. Художня культура і середовище

Урок 28. «Художня культура і середовище». «Збережемо культурну спадщину для нащадків». «Форми збереження культурної спадщини». «Провідні художні музеї світу»

- Назвіть форми збереження культурної спадщини, які, на вашу думку, реально працюють.
- Як на мене, для поліпшення збереження культурної спадщини необхідно...
- У своїй школі художні традиції зберігаються у таких формах.
- Я вважаю, що історія нашої починається з історії родини, тому мене цікавить культура моєї предків, а саме...
- Я знаю, що в музеях, бібліотеках, архівах зберігаються такі культурні реліквії, як...
- Назвіть десять найвідоміших музеїв світу.
- Мною видані такі музеї... де мене вразило...
- На мій погляд, серед різних видів музеїв не вистачає «Музею...».
- Я захоплююсь мистецтвом... і за відпованих матеріальних умов хотів би мати у приватній колекції такі експонати...
- З якими експонатами можна було б ознайомитися в «Музеї Весвітнього розуму»?
- Закінчить визначення «Національна культурна спадщина — це...».
- Формами збереження культурної спадщини є...

Урок 29. «Реклама і дизайн у сучасній культурі», «Засоби масової інформації у поширенні мистецьких цінностей»

- Роль реклами в нашому житті велика, але вона несе в собі як позитивні, так і негативні риси. Наприклад...
- Я вважаю, що на такі товари, як... реклама є абсолютно зайвою і навіть шкідливою.
- Я знаю, що дизайн збільшує вартість товару, але...
- Враховуючи те, що ЗМІ не тільки розповсюджують інформацію, а й втручаються в..., вважаю гідно роль у суспільстві.
- Я вважаю, що цінності масової культури не завжди співпадають з особистісними цінностями людини. Наприклад...
- Згідно з моїми переконаннями, мета і діяльність українських засобів інформації відрізняється від мети і діяльності зарубіжних ЗМІ, тому що...
- На мій погляд, професійні та людські якості журналіста повинні бути такими, щоб...
- Проведіть дослідження категорій користувачів Інтернету, занесіть дані у таблицю:

Категорія користувачів	Додаткові дані (стать, освіта, професія)	Відсотки
Особі шкільного віку		
Особі студентського віку		
Особі середнього віку		
Особі пенсійного віку		

- Назвіть мас-медійні симулякри, які, на Вашу думку, підмінюють реальність, з одного боку, і художні образи, з іншого.
- На мій погляд, високого рівня критичного мислення відносно сприйняття мас-медіа можливо досягти, якщо...
- Назвіть різновиди Інтернет-сплудкування.
- Я вважаю, що Інтернет має як позитивний, так і негативний вплив на розвиток мистецтва, естетичної культури особистості, тому що...

Тема 5. Художня культура рідного краю

Урок 30. «Художня культура рідного краю», «Поверож пам'ятими місцями рідного краю», «Пам'ятки культури і мистецтва рідного краю», «Культурно-мистецькі заклади рідного краю»

- Я знаю такі пам'ятки культури рідного краю, як...
- У нашому місті (обласному центрі) мені знайомі такі пам'ятники архітектури й скульптури, як...
- На мою думку, в моєму рідному місті (селі) мали б існувати такі заклади культури, як...
- Я вважаю, що школярам потрібно систематично відвідувати театр, адже...
- Коллективне відвідування культурних закладів для мене має значення, тому що...
- Я вважаю за краще долучатися до мистецтва в родинному колі, адже тоді...
- Ви - радник мера міста. Надайте пропозиції стосовно поліпшення культури рідного краю.
- Ви - педагог-організатор своєї школи. Які культурні заходи будуть впроваджуватися у школі?
- Ви - відповідальний за культурну програму для зарубіжних гостей, що скоро приїдуть до вашого міста (села). Складіть план культурної програми для поземців.
- Надайте пропозиції стосовно того, щоб наше місто (село) стало центром проведення одного з популярних музичних конкурсів або фестивалів.
- Якщо у майбутньому ви станете мещаном, які проекти Ви профіансуєте для розвитку художньої культури рідного краю?
- Які заклади культури у регіоні потребують негайної реставрації, відродження тощо? Що треба реально для цього зробити?

Урок 31. «Таланти, народжені рідною землею», «Регіональні центри народних промислів і ремесел», «Етнорегіональний фольклор»

- У моєму краї проживають такі народності...
- Я вважаю, що для збереження мистецьких традицій свого народу потрібно...
- Щоб зробити регіональні народні промисли не тільки цікавими з точки зору їх культурної цінності, але й прибутковими, на мою думку, потрібно...
- Щоб культура стала конкурентоспроможним видом бізнесу, необхідно...
- У моєму краї можна розвивати такі народні промисли та ремесла, як...
- Вироби народних промислів, на мій погляд, відрізняються від промислового виробництва тим, що...
- Я знаю, що мистецькі шедеври створюють геніальні майстри, але й вони, на мою думку, здатні потребувати державної підтримки у вигляді...
- На мій погляд, у рідному краї існують такі фольклорні колективи, як..., тому культурний розвиток в цьому напрямку повинен бути...
- Етнографічні фольклорні колективи зберігають національні традиції й прикрашають культурне життя краю, але утримання таких колективів коштує недешево. На мій погляд, кошти для цього можливо отримати...
- Я вважаю, що у культурі XXI століття фольклор буде...
- Уявіть, що Ви - дизайнер-модельєр. Які фольклорні мотиви, національні ознаки мистецтва рідного краю, варто використати у колекції одягу для молоді?
- У художньо-красивачому музеї школи варто розмістити такі експонати:...

Урок 32. «Пам'ятні місця краю, пов'язані з мистецтвом і творчістю відомих митців»

- Пам'ятними місцями мого міста (села) є...
- Я знаю, що увічнення пам'яті відомих людей відбувається шляхом присвоєння їхніх прізвищ містам, де вони народилися або творили, вулицям, виробничим і навчальним закладам, також шляхом створення пам'ятних медалей, знаків, проведення фестивалів, конкурсів, тощо. Так, на честь відомих людей нашого краю названі...
- Заповніть таблицю різновидів інфраструктури свого міста (або обласного центру), назвавши на честь відомих діячів культури і мистецтва.

Факх	райони, вулиці		театри, будинки		площі, парки, алеї		виробничі й навчальні заклади	
Вчені								
Музиканти, композитори								
Письменники чи поети								
Художники, скульптори								

Діачі театру, кіно				
Інші діачі				

- Запропонуйте шкільні заходи на честь видатних діачів культури, життя і творчість яких сприяють формуванню позитивних якостей характеру, можуть бути прикладом, ідеалом.
- Дослідіть, як сучасні діачі культури, мистецтва родом із вашого міста (села).
- Яким видом діяльності Ви бажали б зайнятися, щоб втілити ваші мрії? У який спосіб Ви віддаєте людям, що допомогли у втіленні цих мрій? Що Ви зробите для свого міста (села), школи у майбутньому?
- Яким видом художньої діяльності цікавляться Ваші друзі, родичи, знайомі? Хто вони? Яких успіхів вони досягли?
- Заповніть таблицю, де вкажіть земляків - сучасних діачів культури та мистецтва, відомих в Україні чи за кордоном.

	Призища
Науковці	
Спортсмени	
Вчителі	
Медичні робітники	
Літератори	
Митці	
Інші	

- Дослідіть, в яких творах мистецтва події відбуваються у вашому місті (області) чи поблизу нього? Назвіть ці твори та їх авторів.
- Назвіть художні музеї та картинні галереї рідного краю.
- Як відомі митці народилися і вирісли у вашій місцевості?
- Я вважаю, що спонсори і меценати роблять благородну справу. У нашому краї ними є...

Тема 6. Полікультурний образ світу

Урок №33. «Полікультурний образ світу», «Полікультурність суспільства сучасної доби», «Диалог культур, втілений у художній образі»

- Я вважаю, що художня картина світу відрізняється від реальності тим, що...
- Я розумію «полікультурність» як...
- Доведіть, що багатство традицій регіональних етносів збагачує культуру краю і впливає на полікультурність суспільства загалом.
- Доведіть поляри точки зору (в групах)
 - для суспільства краще мати фахівців з вузькою, але поглибленою спеціалізацією, яким не обов'язково вивчати широкий спектр наукових і культурних дисциплін;
 - для суспільства краще мати фахівців широкого профілю, які мають різноманітний багаж знань у різних галузях науки, культури, мистецтва.
- Як з них ближче саме Вам?
- Доведіть, що сучасній культурній людині потрібно мати полікультурні знання, вміння, умовлення, погляди. Наведіть приклади.
- Назвіть всесвітні національні свята, карнавали, мистецькі заходи, в яких Ви бажаете брати участь.
- Що таке художній образ світу або художня картина світу?
- Я вважаю, що художній образ світу прикрашає /не прикрашає реальний світ, тому що...
- Знайдіть аргументи, які доводять, що сучасна глобалізація сприяє поширенню ідеї полікультурності суспільства.
- Порівняйте національні костюми різних народів світу. Як вони відображають художній світогляд нації?
- Заспівайте народні пісні різних національностей світу, проаналізуйте тематику, особливості мелодики, ритму. Як пісенні зразки відображають ментальність народу?
- Доведіть, що розмежування культури, науки, мистецтва досить умовне з огляду на їх співіснування у життєвому синтезі явищ в єдиному просторі культури.

Урок 34. «Полікультурність України (художня культура народів, що проживають у нашій державі)», «Мистецтво – спілкування без перекладів і кордонів», «Толерантність – важлива риса людини полікультурного суспільства»

- Порівняйте поняття «культура малих народів» і «національна культура».
- Поясніть термін «етнокультура». Наведіть приклади.

- Складіть етнічний паспорт свого міста (села).
- Запропонуйте етнічні свята у Вашій школі згідно з національностями мешканців краю.
- Назвіть основні ідеї проведення масових національних заходів чи свят у регіоні. Які це заходи?
- Назвіть навчальні заклади свого краю, в яких вивчають мову і культуру національних меншин.
- Заповніть порівняльну таблицю:

	Українська культура	Культура народів, які проживають в Україні
Спільне		
Відмінне		

- Запропонуйте заходи, які допоможуть зберегти національні ознаки української культури, не давши їй розчинитися у полікультурному світі.
- Назвіть релігійні заклади, особливості релігійних обрядів різних народів, що мешкають у краї (місті, селі).
- Яку національну культуру Ви бажали б вивчати поглиблено?
- Поясніть, як Ви розумієте поняття «толерантність»? Наведіть приклади культурної толерантності.
- Підготуйте власний оригінальний виступ до інтернет-конференції «Художня культура: минуле, сучасність, майбуття».

Урок 35. Урок узагальнення

- Назвіть ознаки культури інформаційного суспільства.
- Я вважаю, що інформаційні технології у сучасних умовах сприяють подоланню традиційних бар'єрів у доступності мистецьких цінностей для людей центру і периферії, тому що...
- Інформацію про культурні події у світі, країні розповсюджують такі засоби масової інформації, як...
- Спробуйте скласти узагальнений образ людини сучасного українського суспільства, який формують вітчизняні засоби масової інформації, зокрема телебачення.
- Проведіть дослідження щодо користувачів Інтернету з метою виявлення найбільш відвідуваних сайтів.

Категорія користувачів	Сайт	Мета	Частота користування
Особі шкільного віку			
Особі студентського віку			
Особі середнього віку			
Особі пенсійного віку			

- На мою думку, дистанційна освіта за допомогою Інтернету має сенс, який полягає в тому, що...
- Я згоден/не згоден із думкою деяких учених, що в третьому тисячолітті «комп'ютерний інтелект» витіснить «інтелект людини», тому що...
- Прослухайте запропоновані музичні твори. З якими творами живопису вони споріднені? Заповніть таблицю:

Музичні твори	Твори живопису
Ф. Куперен «Кокетлива»	О. Бенуар. Портрет мадемуазель Жюль Монне
Р. Шуман «Карина»	В. Маковський. Українка
К. Дебюссі «Дівчина з волоссям ніби льон»	Д. Уїстлер. Сесілія Александер
С. Прокоф'єв «Джюльетта-Дівчинка»	Т. Гейнборо. Дама в блакитному

- Завершіть визначення поліхудожній – це ..., полікультурний – це ...
- Назвіть явища, які можуть свідчити про поліхудожній розвиток культури, про полікультурність світу.
- Визначте, які види мистецтва були провідними, найбільш характерними для вияву провідних художніх стилів і напрямів.
- Які питання ви б хотіли обговорити із вашими однолітками з різних країн під час міжнародної Інтернет-конференції на тему «Художня культура: минуле, сучасність, майбуття»?

Диск №1

32

ЗМІСТ ДИСКУ № 1
Формат: Audio CD

№ треку	№ уроку	Назва фрагменту музичного твору	Час звучання
1	18	М. Чурай. «Засвіт стали козаченьки» (пісня, що стала народною) (XVII ст.)	1:41
2		М. Лисенко. Увертюра до опери «Гарис Бульба» (питування мелодії М. Чурай) (1880-1890рр.)	2:07
3		А. Вєдєль. «Богородице Діво, радуйся» (духовна музика) (1796р.)	2:28
4	19	В. Моцарт. «Реквієм» ч. VII. «Лакримоза» (класицизм) (1791р.)	2:13
5		В. Моцарт. Рондо з «Маленької нічної серенади» (класицизм) (1787р.)	1:47
6		Ф. Шопєн. Ноктюрні мі безоль мажор (романтизм) (1830-1833рр.)	1:00
7		С. Рахманінов. Прелюдія до дис міжор (романтизм) (1891р.)	4:36
8		М. Скрябін. «Мелодія» (неоромантизм) (1982р.)	1:19
9	20	Р. Шуман. «Кларина» (романтизм) (1834-1835рр.)	1:33
10		К. Дебюссї. «Дівчина з волоссям нїби льон» (імпресионїзм) (1909-1910рр.)	2:46
11		С. Прокофїв. «Джуклетта-дівчинка» (неокласицизм) (1935р.)	0:43
12	21	Григоріанський хорал Sanctus (середньовіччя) (IX-XIII столїття)	0:40
13		Знаменний розпїс Гропар Рїздва Христового (середньовіччя) (XI-XII столїття)	1:47
14		В. Кїта. Концерт-симфонїя для арфи й оркестру «Фрески Святої Софїї Київської» Орнамент I. (неокласицизм, середньовіччя-стилізація) (1973р.)	3:05
15	22	Ф. да Мілано. Рїчерчар (Ренесанс) (XVI ст.)	0:51
16		Г. Персел. Рондо (барокко) (кінець XVII ст.)	0:45
17		И. Бак. Органна fuga соль мїжор (барокко) (1703—1707рр.)	1:43
18		А. Вївальді. Цїкл концертїв «Пори року» «Весна». I частина (барокко) (1725р.)	1:19
19		Д. Бертїнський. Хоровий концерт №15 (барокко) (80-90-ті роки XVIII ст.)	1:12
20	23	И. Гайдн. Симфонїя №101 «Голубини». I частина (класицизм) (1791-1795рр.)	0:54
21		В. Моцарт. Симфонїя №40 I частина (класицизм) (1788р.)	2:13
22		Л. Бетховен. Соната №23 «Апосинта» (класицизм) (1804-1805рр.)	1:54
23		Ф. Ліст. Ноктюрні «Мри коханця» (романтизм) (1843-1850р.)	1:19
24		Г. Берліоз. «Фантастична симфонїя». Частина I «Мріяння, пристраї» (романтизм) (1830р.)	3:55
25	24	Дж. Верді. «Травїта». Арія Віолетти (реалїзм) (1853р.)	2:04
26		Ж. Бїзє. Опера «Кармен». Хабанера Кармен (реалїзм) (1875р.)	2:10
27		К. Дебюссї. «Пополуденний відпочинок фавна» (імпресионїзм) (1892-1894рр.)	2:46
28		М. Равель. «Гра води» для фортепїано (імпресионїзм) (1901р.)	1:19
29	25	А. Онеггер. Симфонїчна картина «Регїбі» (урбанїзм) (1923р.)	3:03
30		А. Шенберг. Вокальний цикл «Мїсїчний П сїро». «Колодїбана» (експресионїзм) (1912р.)	0:59
31		Б. Бїттен. «Путівник по оркестру для молодї». «Варїаш та fuga на тему Персєла» (неокласицизм) (1946р.)	1:32
32		Л. Дївичє. Камерна квітїта на народні тексти «Чотири пори року». Частина I. «Весна» (неофольклоризм) (1973р.)	1:24
33		А. Шїнїтєк. Концерт гроссо №1 для двох скрипок, клавесїна, пїлотованого фортепїано і струнїк (неокласицизм, барокко-стилізація) (1988р.)	1:02
34	26	Індїйська народна пісня присвячена Шїви Натараджє (пїкденї Індїї)	1:03
35		Японська народна «Колїскова для мїсцїв» (ручна арфа, бамбукова флейта)	2:07
36	29	Е. Гріг. «Ранок» з музики до драми «Пер Гюнт» (реклама) (1876р.)	1:33
37		Р. Штраус. Симфонїчна поема «Так сказав Заратустра». Вступ (заставка телєпрограми, реклама) (1896р.)	1:46
38	31	Українська народна пісня «Хтось у борї гукає» (Поділля)	0:59
39		Українська народна коломийка (Гуцульщина)	1:03
40		Українська народна пісня «Весна весняночка» (Полїсся)	0:43
41	34	Кримсько-татарська народна пісня «Алмагачлар» («Яблука»)	1:47
42		Росїйська народна пісня «Пойдїм, кума, на улицю»	0:35
43		Польський народний танець «Кравков їко»	1:53

33

ЗМІСТ ДИСКУ № 2
Формат: DVD-video

№ уроку	Слайд-шоу, відео фрагменти, практичні роботи
17	Слайд-шоу 1. Художня культура як духовне явище Відеофрагмент: М/ф «Славні паровики» (Реж. А. Хржановський, композитор А. Шнітке. 1969 СРСР)
18	Слайд-шоу. Культурна спадщина Відеофрагмент 1. Д/ф «Баріак» («Благословення») (Реж. Рон Фрікс. 1992 США) Відеофрагмент 2. Д/ф «Православні святині Греції. Афон» Практична робота. «Зимові книги» (петриківський розпис)
19	Слайд-шоу. Людина в мистецтві Відеофрагмент 1. Х/ф «Чайковський» (Реж. І. Таланов, г.р. І. Смоктуновський. 1969 СРСР) Відеофрагмент 2. Фикстрет (балетна хореографія)
20	Слайд-шоу. Історія в портретах Практична робота. «Портрет української дівчини» (малюнок гуаштю)
21	Слайд-шоу. Стиль у мистецтві Слайд-шоу. Античність. Середньовіччя Відеофрагмент: Д/ф «Афінні та Стародавня Греція» Відеофрагмент: Д/ф «Воскресіння історія живопису». «Чиселов герцога Бервілського» (Реж. Юлія Медоус. 1998 Великобританія) Відеофрагмент: Д/ф «Воскресіння історія живопису». «І отримав свій босса» (Реж. Юлія Медоус. 1998 Великобританія) Практична робота. «Старий замок удень і вночі» (малюнок хроматичними та ахроматичними кольорами)
22	Слайд-шоу. Ренесанс. Бароко Відеофрагмент 1. Д/ф «Леонардо да Вінчі. Людина, яка хотіла знати все» (Реж. Сара Еспінола. 2003 Великобританія) Відеофрагмент 2. Екскурсія «Версаль» (1999 Франція) Відеофрагмент 3. І. Тенієрс. «Мушкетер на воді» (ансамбль старовинної музики та танцю)
23	Слайд-шоу. Класицизм. Романтизм Відеофрагмент 1. Д/ф «Архитектура російського класицизму» (Реж. І. Кісєлова. 1990 СРСР) Відеофрагмент 2. Х/ф «Переплутки Богховена» (Реж. Атвішка Холланд, г.р. Ед Харріс. 2006 США) Практична робота. «Старий замок удень і вночі» (малюнок хроматичними та ахроматичними кольорами)
24	Слайд-шоу. Реалізм. Випереканізм Відеофрагмент 1. Д/ф «Віра». Опера «Річчедетто». Пасека Герцога (1977 Метрополітен-опера, США) Відеофрагмент 2. Д/ф «Воскресіння історія живопису». «Випереканізм» (Реж. Юлія Медоус. 1998 Великобританія) Практична робота. «Море від зорі до полуноч» (морський пейзаж за мотивами музики К. Дебюссі, виконаний високовисокою крейдяною)
25	Слайд-шоу. Художні напрями мистецтва ХХ Відеофрагмент 1. Х/ф «Земля» (Реж. О. Довженко, муз. Л. Ревуцького. 1930 СРСР) Відеофрагмент 2. Х/ф «Беселі слонів ітв» (Реж. Т. Олександров, муз. І. Дунаєвського. 1934 СРСР) Відеофрагмент 3. Х/ф «Співак джазу» (Реж. А. Кроулі. 1927 США) Відеофрагмент 4. І. Стравінський. Балет «Петрушка». «Російська» (Франція) Відеофрагмент 5. Д/ф «Антологія Бгтз» (Реж. Боб Смітон. 1996 Великобританія) Відеофрагмент 6. Д/ф «Воскресіння історія живопису». «Пон-арт» (Реж. Юлія Медоус. 1998 Великобританія) Відеофрагмент 7. М/ф «Остання фантала VII» (комі'ютерна мультиплікація) (Реж. Теодя Номура. 2005 Японія)
26	Слайд-шоу. Культура Сходу Відеофрагмент: Д/ф «Баратам» (мистецтво індійського танцю) Практична робота. «Японський журавлик» (орігамі)
27	Слайд-шоу. Художній образ і символізм
28	Слайд-шоу. Художній музей світу
29	Слайд-шоу. Дизайн Відеофрагмент. Реклама пральної машини
30	Слайд-шоу. Мистецтво рідного краю Відеофрагмент: Хореографічна картина із старовинного українського театру ляльок «Ой, під вишнею» (Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вирського)
31	Слайд-шоу. Таланти, народжені рідною землею Відеофрагмент 1. Х/ф «Гни зобітих предки» (Реж. С. Параджанов, г.р. І. Мікошвічук. 1964 СРСР) Відеофрагмент 2. М/ф «Сатого» (Реж. М. Ступанова. 2002 Росія)
32	Слайд-шоу. У нас на Україні Відеофрагмент: Музичний фільм «Червова рута» (Реж. Р. Олександров, муз. В. Івасюка. 1971 СРСР) Практична робота. «Український талок»
33	Слайд-шоу. Художня картина світу Відеофрагмент: Балет Алми Духової (фрагмент кошегту) Практична робота. «Місто третього тисячоліття» (коллаж)
34	Слайд-шоу. Ідеологія України Відеофрагмент: М/ф «Рідно» (Реж. М. Алдшина. 2005 Росія) Практична робота. «Дерево життя» (Вітніанка)

Диск №3

**СЕРІЙНИЙ НОМЕР ЦЬОЇ КОПІЇ ПРОГРАМИ:
242-3204-53032-11644**

Увага! Даний серійний номер містить в собі ліцензії для 2-х комп'ютерів
(тобто може бути встановленим не більше, як на двох різних комп'ютерах)

Додаткові ліцензії є платними. Дослідніше 0 (362) 46-09-90

Увага! Служба технічної підтримки працює

з понеділка по суботу з 09⁰⁰ до 18⁰⁰. Неділя - вихідний
тел. 0 (362) 46-09-90, 22-14-55

36

ЗМІСТ ДИСКУ № 3

Формат: Комп'ютерний диск

Усі уроки (окрім уроків 27 та 35) подані за такою схемою:

- тема уроку,
- мета та завдання,
- домінуючі змісту,
- лекційний матеріал,
- авторський конспект уроку,
- візуальний ряд,
- завдання для повторення,
- тестові завдання

Урок узагальнення 27 поданий за такою схемою:

- тема уроку,
- мета та завдання уроку,
- лекційний матеріал,
- візуальний ряд,
- завдання для повторення,
- тестові завдання

Урок узагальнення 35 поданий за такою схемою:

- тема уроку,
- мета та завдання уроку,
- візуальний ряд,
- завдання для повторення,
- тестові завдання

Окрім уроків Педагогічний кейс «Художня культура, 9 клас. Частина 2» містить

такі додатки:

Додаток 1. Схеми і таблиці.

Додаток 2. Аналіз художнього твору.

Додаток 3. Шпаргалка для учнів.

Увага!

Інструкція по встановленню та активації диску №3 знаходиться на наступній сторінці

37

Художня культура, 9 клас: Педагогічний кейс (методичні та дидактичні матеріали до уроків). Частина II. / Укл. О. М. Томецька, О. О. Гумінська. - Рівне: ПП «Контур плюс», 2010. - 46., 3 компакт-диски.

ISBN 978-966-2274-45-5

У педагогічному кейсі представлені методичні та дидактичні матеріали до уроків художньої культури в 9 класі (II семестр): програма «Мистецтво» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури, календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі, методичні рекомендації та інструментарій уроків, мультимедійні засоби навчання художньої культури.

Метою педагогічного кейсу «Художня культура, 9 клас» є допомога вчителів художньої культури у розробці та проведенні власних уроків із використанням мультимедійних технологій, проведенні тестування.

Навчально-методичне видання адресоване учителям загальноосвітніх навчальних закладів, студентам вищих навчальних закладів педагогічного профілю, а також слухачам системи післядипломної педагогічної освіти.

Художня культура, 9 клас Педагогічний кейс

Директор: Є. М. Левченко

Керівник проекту: Т. М. Крук

Сценарні та методичні розробки: Л. М. Масол (наук. консультант), О. В. Гайдамака, Г. Ю. Голікова, О. О. Гумінська, Л. Ф. Денисюк, Т. І. Крижановська, О. П. Ледеява, С. М.

Лобінцева, О. М. Томецька, І. О. Цунікова

Редактор: Н. Г. Юрченко

Звукорежисер: М. А. Чернков

Відеорежисер: О. А. Жилін

DVD-авторинг: В. В. Лейченко

Дизайн і анімація: Б. Д. Мухорін, Р. В. Степанович

Інформаційне забезпечення: Д. Р. Радай

Комп'ютерна верстка: А. С. Семашук

Підписано до друку 23.01.10

Тираж 100 примірників

Партія №2301/01

ПП «Контур Плюс»

33013, Рівне, проспект Миру, 8

Тел./факс: 0 (362) 46-09-90

Свідоцтво: Серія РВ № 47 від 12.02.2009р.

Художня культура, 9 клас: Педагогічний кейс (методичні та дидактичні матеріали до уроків). Частина II. / Укл. О. М. Томецька, О. О. Гумінська. - Рівне: ПП «Контур плюс», 2010. – 46., 3 компакт-диски.

ISBN 978-966-2274-45-5

У педагогічному кейсі представлені методичні та дидактичні матеріали до уроків художньої культури в 9 класі (II семестр): програма «Мистецтво» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури, календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі, методичні рекомендації та інструментарій уроків, мультимедійні засоби навчання художньої культури.

Метою педагогічного кейсу «Художня культура, 9 клас» є допомога вчителів художньої культури у розробці та проведенні власних уроків із використанням мультимедійних технологій, проведенні тестування.

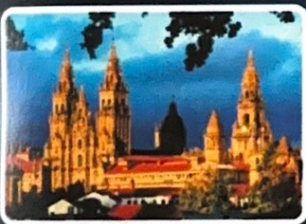
Навчально-методичне видання адресоване учителям загальноосвітніх навчальних закладів, студентам вищих навчальних закладів педагогічного профілю, а також слухачам системи післядипломної педагогічної освіти.

Художня культура, 9 клас Педагогічний кейс

Директор: Є. М. Левченко
Керівник проекту: Т. М. Крук
Сценарні та методичні розробки: Л. М. Масол (наук. консультант), О. В. Гайдамака, Г. Ю. Голікова, О. О. Гумінська, Л. Ф. Денисюк, Т. І. Крижановська, О. П. Ледеява, С. М. Лобінцева, О. М. Томецька, І. О. Цунікова
Редактор: Н. Г. Юрченко
Звукорежисер: М. А. Черенков
Відеорежисер: О. А. Жилін
DVD-авторинг: В. В. Лейченко
Дизайн і анімація: Б. Д. Мухорін, Р. В. Степанович
Інформаційне забезпечення: Д. Р. Радай
Комп'ютерна верстка: А. С. Семашук

Підписано до друку 23.01.10
Тираж 100 примірників
Партія №2301/01

ПП «Контур Плюс»
33013, Рівне, проспект Миру, 8
Тел./факс: 0 (362) 46-09-90
Свідоцтво: Серія РВ № 47 від 12.02.2009р.

★ Педагогічний кейс

- У педагогічному кейсі представлені методичні та дидактичні матеріали до уроків художньої культури в 9 класі (II семестр), що відповідають програмі «Художня культура» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (автори Л.М. Масол, Н.Є. Миропольська).
- Практичною допомогою вчителів стануть критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з художньої культури, календарно-тематичне планування уроків художньої культури у II семестрі, методичні рекомендації та інструментарій уроків, мультимедійні засоби навчання художньої культури.
- Запропонований продукт розширить інформаційний, наочний, методичний, арсенал учителя художньої культури незалежно від рівня професійної кваліфікації та досвіду.
- Навчально-методичне видання може бути використане педагогом для підготовки та проведення уроку художньої культури, індивідуальних, факультативних та гурткових занять в системі художньо-естетичної освіти.
- Педагогічний кейс адресований учителям загальноосвітніх навчальних закладів, студентам вищих навчальних закладів педагогічного та мистецького профілю, слухачам системи післядипломної педагогічної освіти.

★ Мультимедійні засоби навчання

- Мультимедійні засоби навчання, що входять до складу педагогічного кейсу «Художня культура, 9 клас. Частина 2» мають на меті забезпечити учителя художньої культури необхідною навчально-методичною, мистецькою інформацією до уроків, допомогти вчителів художньої культури забезпечити сприймання і розуміння мистецтва, організувати перевірку набутих знань з художньої культури.
- Мультимедійний матеріал, вміщений на компакт-дисках, систематизований відповідно до видової, жанрової та стильової специфіки мистецтва, що є ядром художньої культури, і містить:
 - слайд-шоу, світлини, репродукції, ілюстрації до уроків в II семестрі;
 - аудіофрагменти музичних творів;
 - відеофрагменти музичних, театральних, хореографічних творів, фрагменти кінофільмів, інсталяцій;
 - авторські розробки лекцій;
 - авторські розробки уроків;
 - схеми.
- Авторські розробки лекцій та уроків, схеми, ілюстративний матеріал допоможуть учителю художньої культури обрати найкращий для нього шлях розкриття тієї чи іншої теми уроку. Звертаємо увагу на те, що досить значна за обсягом інформація, запропонована у поурочних розробках та лекціях, має оглядовий характер та повинна стати матеріалом для творчої самореалізації кожного вчителя.

ISBN 978-966-2274-45-5

© 2010 ПП "Контур плюс" ТМ "Нова школа"
33013, м. Рівне, проспект Миру, 8
Інформаційна підтримка:
0 (362) 460990 (з 9-00 до 18-00)
Продаж через Інтернет:
www.novashkola.ua

НОВА ШКОЛА®

Мінімальні вимоги до комп'ютера:
процесор 1100 Mhz,
оперативна пам'ять 256 Mb,
оптичний привід DVD-ROM
Операційна система:
Microsoft Windows 98/2000/XP/Vista/7